

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Právnická fakulta

Katedra obchodního práva

**VZTAH ADVOKÁTA A KLIENTA PODLE
MANDÁTNÍ SMLOUVY**

Diplomová práce

Lucie Čabanová

Vedoucí diplomové práce:
JUDr. Daniel Patěk, Ph.D.

Praha, listopad 2010

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně za použití zdrojů a literatury v ní uvedených. Tato diplomová práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 30. listopadu 2010

Lucie Čabanová

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala vedoucímu mé diplomové práce panu JUDr. Danielu Patěkovi, Ph.D. za cenné připomínky, účinnou pomoc a odborné vedení při zpracování této práce.

V Praze dne 30. listopadu 2010

Lucie Čabanová

Obsah

Obsah	4
Úvod	6
1 Úvod do problematiky	8
1.1 Vymezení základních pojmů.....	8
1.1.1 Advokát.....	8
1.1.2 Evropský advokát.....	10
1.1.3 Klient.....	11
1.2 Právní rámec poskytování služeb advokáta	12
2 Vznik právního vztahu mezi advokátem a klientem	15
2.1 Způsoby vzniku právního vztahu mezi advokátem a klientem.....	15
2.2 Specifika vztahu mezi advokátem a klientem.....	15
2.3 Možnosti odmítnutí klienta	16
2.4 Vznik právního vztahu na základě mandátní smlouvy	19
2.5 Vznik právního vztahu mezi advokátem a klientem na základě soudního rozhodnutí	22
2.6 Vznik právního vztahu mezi advokátem a klientem určením Komoru	23
3 Obsah právního vztahu mezi advokátem a klientem	26
3.1 Práva a povinnosti advokáta vůči klientům	27
3.1.1 Nezávislost advokáta	27
3.1.2 Povinnosti chránit práva a zájmy klienta, jejich prosazování a povinnost řídit se pokyny klienta.....	28
3.1.3 Čestnost a svědomitost advokáta	30
3.1.4 Povinnost mlčenlivosti.....	31
3.1.5 Informační povinnost	34

3.1.6	Povinnost vést dokumentaci	36
3.1.7	Odměna advokáta.....	36
3.1.8	Osobní odpovědnost advokáta (soukromoprávní, trestní, kárná) ..	43
3.1.9	Právo na substituci	48
3.1.10	Klientovy prostředky a správa cizího majetku.....	50
3.1.11	Povinnosti při skončení právního vztahu	53
3.2	Práva a povinnosti advokáta vůči soudům, soudcům, Komoře a advokátnímu stavu	54
4	Zánik právního vztahu mezi advokátem a klientem	58
4.1	Zánik právního vztahu z podnětu advokáta	59
4.2	Zánik právního vztahu z podnětu klienta.....	60
	Závěr	62
	Seznam zkratk.....	64
	Použitá literatura	65
	Abstrakt	68
	Abstract.....	70
	Klíčová slova / Keywords	72

Úvod

Každý z nás činí každodenně po celý život několik právních úkonů. Pro některé z nich je asistence advokáta nutnou podmínkou. Mezi takové právní úkony můžeme řadit například sepsání rozličných druhů smluv, právní úkony směřující k založení obchodní společnosti nebo vzniku právního zastoupení, a to ať už ve věci občanskoprávní nebo trestněprávní. Pro některé z nás mohou být tyto úkony již tak rutinní záležitostmi, že právní pomoc advokáta není potřebná. Lidé se totiž různí vzděláním, znalostmi a životními situacemi, ve kterých se nacházejí, a proto není možné přesně stanovit hranici, která záležitost vyžaduje odbornou asistenci advokáta, a která nikoliv.

Když už se právní pomoc přeci jen rozhodneme vyhledat, bude nejčastěji spočívat v odborném právním poradenství nebo v zastupování osob v právních věcech. Vztah, který potom mezi advokátem a jeho klientem vznikne, se vyznačuje určitou specifickou povahou. Ač se může na první pohled zdát, nejedná se o vztah čistě ekonomický, ale o vztah, který je protkán řadou sociálních, osobních a etických vazeb. Právě obsah takového právního vztahu a práva a povinnosti z něj plynoucí jsou hlavní náplní mé diplomové práce.

V úvodních kapitolách bych ráda vysvětlila několik základních pojmů, jako jsou advokát, evropský advokát a klient. Dále bych zmínila právní úpravu, která se na oblast právního vztahu mezi advokátem a klientem vztahuje, vymezila bych vznik právního vztahu mezi advokátem a klientem, rozebrala úpravu mandátní smlouvy a její základní rozdíly v porovnání se smlouvou příkazní.

V další části své práce bych se věnovala stěžejní problematice, kterou je obsah právního vztahu mezi advokátem a klientem. Mezi jednotlivá práva a povinnosti, které zmíním, bude nepochybně patřit ochrana práv a zájmů klienta, informační povinnost, povinnost mlčenlivosti, práva a povinnosti týkající se odměny advokáta a další. Tyto práva a povinnosti jsou zakomponovány

v různých právních předpisech, včetně předpisů evropských, a já se pokusím jejich úpravu do své práce promítnout.

Nejčastěji je obsah právního vztahu mezi advokátem a klientem vymezen ve specifické smlouvě, která nese pojmenování smlouva o poskytování právních služeb. Jedná se o smlouvu inominátní, pro jejíž přesnější vymezení se použijí ustanovení mandátní (či příkazní) smlouvy. Ve své práci se pokusím stanovit, z jakých konkrétních ustanovení jednotlivých právních předpisů povinnosti pro advokáta a klienta vyplývají.

V závěrečné části této diplomové práce se zaměřím na zánik právního vztahu mezi advokátem a klientem, nejdříve z pohledu advokáta a později také z pohledu klienta.

Výrazy začínající velkým písmenem představují zkratky, které jsou vysvětleny v kapitole Seznam zkratek v samém závěru této práce.

Tato diplomová práce byla psána podle právního a faktického stavu k 30. listopadu 2010.

1 Úvod do problematiky

1.1 Vymezení základních pojmů

1.1.1 Advokát

Obecně lze advokáta definovat jako osobu, která získala právnické vzdělání a zabývá se soustavným poskytováním právních služeb coby nezávislým povoláním. Tyto služby jsou poskytovány jiným fyzickým či právnickým osobám, a to zpravidla za úplatu. Dle Zákona o advokacii je advokátem ten, kdo je zapsán v seznamu advokátů vedeném Komorou.¹ Činnost advokáta může vykonávat osoba, jež

- má způsobilost k právním úkonům;
- získala vysokoškolské vzdělání v oboru právo v magisterském studijním programu studiem na vysoké škole v České republice nebo studiem na vysoké škole v zahraničí, pokud je takové vzdělání v České republice uznáváno mezinárodní smlouvou;
- vykonávala právní praxi jako advokátní koncipient alespoň po dobu tří let;
- je bezúhonná;
- nebylo uloženo kárné opatření vyškrtnutí ze seznamu advokátů nebo se na ni hledí tak, jako kdyby jí takové opatření nebylo uloženo;
- není v pracovním nebo obdobném poměru s výjimkou pracovního poměru ke Komoře, k advokátovi nebo právnické osobě,² ani v pracovním poměru, jehož

---

¹ Srov. § 4 ZA.

² Srov. §15 odst. 1 ZA: Advokáti mohou vykonávat advokacii jako společníci veřejné obchodní společnosti, komanditní společnosti nebo společnosti s ručením omezeným, zřízené podle zvláštního právního předpisu^{4a)}, pokud předmětem podnikání takové společnosti je pouze výkon advokacie nebo výkon činnosti insolvenčního správce podle zvláštního právního předpisu^{4a)} a jejími společníky jsou pouze advokáti. Pouze veřejná obchodní společnost může mít zapsán výkon činnosti insolvenčního správce jako předmět podnikání. Advokáti mohou vykonávat advokacii jako společníci veřejné obchodní společnosti, komanditní společnosti nebo společnosti s ručením omezeným založené podle obchodního zákoníku, pokud předmětem podnikání takové společnosti je pouze výkon advokacie a jejími společníky jsou pouze advokáti; předmětem podnikání veřejné obchodní společnosti může být i výkon činnosti insolvenčního správce podle zvláštního právního předpisu.

předmětem je výkon vědecké, pedagogické, literární, publicistické nebo umělecké činnosti;

- složila advokátní zkoušku a slib do rukou předsedy Komory.

Po splnění těchto podmínek zapíše Komora žadatele do seznamu advokátů a advokát je nadále oprávněn poskytovat právní služby v oblasti práva státu, kde získal oprávnění k poskytování právních služeb, a v oblasti práva mezinárodního.

Pod pojmem poskytování právních služeb si můžeme představit např. zastupování v řízení před soudy a jinými orgány, obhajobu v trestních věcech, udělování právních porad, sepisování listin, zpracovávání právních rozborů a další formy právní pomoci, jsou-li vykonávány soustavně a za úplatu. Poskytováním právních služeb se za stanovených podmínek rozumí také činnost opatrovníka.

Advokát je při své činnosti nezávislý, je vázán právními předpisy a v určité míře také příkazy klienta. Je patrné, že k poskytování právních služeb nejsou povoláni jen advokáti. Právní služby poskytují i notáři, daňoví poradci, auditoři, patentoví zástupci a v některých případech také mediátoři. Mediace je relativně nový obor, který v sobě zahrnuje právní, psychologická, sociální a sociologická specifika a mediátoři se zabývají pomocí při nalezení mimosoudní dohody mezi stranami zejména v oblasti občanského, rodinného a obchodního práva.³ Společné těmto profesím je především to, že působí pouze ve specializovaných oblastech práva a zásadně na základě autorizace (povolení k výkonu jim udělí orgán veřejné moci, např. příslušná komora, po splnění zákonem stanovených podmínek).⁴ Advokát se od těchto poskytovatelů právních služeb odlišuje právě tím, že je povinen poskytovat právní pomoc ve všech odvětvích a všem klientům.

Poslední poznámka k výkonu činnosti advokáta bude směřovat ke způsobu, jakým mohou advokáti svoji činnost vykonávat. Advokát tedy může vykonávat advokacii samostatně, společně s jinými advokáty jako účastník sdružení nebo jako společník obchodní společnosti a jako zaměstnanec v pracovním poměru.

---

³ Asociace mediátorů České republiky. O mediaci. [online]. 2006 [cit. 23. října 2010]. Dostupný také na WWW: <<http://www.amcr.cz/mediace/o-mediaci.php>>.

⁴ Macková, A.: Právní pomoc advokátů a její dostupnost. Praha: C.H. Beck, 2001, s. 9.

1.1.2 Evropský advokát

Subjektem, který má obdobné postavení jako advokát, je *evropský advokát*. Zákon o advokacii rozeznává dva typy evropských advokátů - hostujícího a usazeného evropského advokáta.

Hostující evropský advokát je takový advokát, který poskytuje právní služby na území České republiky dočasně nebo příležitostně, a to pod označením, které získal ve svém domovském státě (např. Rechtsanwalt, Avocat, Solicitor apod.).⁵ Okruh právních služeb, které může hostující evropský advokát poskytovat i v oblasti českého práva, je oproti usazenému evropskému advokátovi omezený. Evropský hostující advokát nemůže sepsávat smlouvy o převodu nemovitostí, zástavní smlouvy, jejichž předmětem je nemovitost a smlouvy o převodu nebo nájmu podniku nebo jeho části, pokud se týkají nemovitosti, a činit prohlášení o pravosti podpisu. Při poskytování právních služeb se řídí předpisy svého domovského státu. Český Zákon o advokacii, resp. jiné české právní předpisy upravující poskytování právních služeb advokáty se použijí subsidiárně. Výjimku z tohoto pravidla představuje zastupování v řízení před soudy nebo jinými orgány. Dále se Evropský hostující advokát nemusí registrovat u Komory, nemůže v České republice vykonávat advokacii jinak než samostatně a nemůže být činný ve volených orgánech Komory ani se zúčastnit sněmu.

Co se týká *evropského usazeného advokáta*, Komora запиše do seznamu evropských advokátů advokáta, který podá žádost a splní tyto podmínky:

- předloží doklad o tom, že je státním příslušníkem některého ze států Evropské unie;
- předloží průkaz oprávnění ne starší než 3 měsíce;
- předloží doklad o splnění povinností dle § 24a ZA.⁶

---

⁵ Jednotlivá profesní označení jsou stanovena ve vyhlášce Ministerstva spravedlnosti zveřejněné pod č. 253/2004 Sb.

⁶ § 24 ZA: (1) Advokát, který vykonává advokacii samostatně nebo ve sdružení, musí být pojištěn pro případ odpovědnosti za škodu, za kterou klientovi odpovídá podle § 24 odst. 1, jakož i pro případ vzniku závazku k náhradě škody, k jehož splnění je advokát vykonávající advokacii ve sdružení podle zvláštních právních předpisů povinen z důvodu solidární odpovědnosti^{10c}). Advokát, který vykonává advokacii ve veřejné obchodní společnosti nebo jako komplementář komanditní společnosti, musí být v rámci pojištění společnosti nebo samostatně pojištěn pro případ vzniku závazku k náhradě škody, za kterou odpovídá podle § 24 odst. 2 tato společnost, a advokát je podle zvláštních právních předpisů povinen k jeho splnění z důvodu ručení jako jejího společníka^{10d}). (2) Minimální limit pojistného plnění z pojištění advokátů podle odstavce 1 stanoví Komora stavovským předpisem.

Evropský usazený advokát může poskytovat právní služby na území České republiky soustavně a musí zde mít také své sídlo. Používá domovské profesní označení (např. solicitor), přitom odkazuje na svůj zápis v seznamu evropských advokátů. Může být členem sdružení, společníkem společnosti nebo vykonávat advokacii jako zaměstnaný advokát, může se účastnit sněmu, zaměstnávat advokátního koncipienta, ale nemůže být činný ve volených orgánech Komory.

Ráda bych ještě upozornila na existenci tzv. *advokáta zahraničního*. Zákon o advokacii výslovně tento pojem nepoužívá, jedná se pouze o neoficiální označení. Jde o takového advokáta, jenž je zapsán v seznamu advokátů vedeném Komorou, avšak je oprávněn (na území České republiky) poskytovat právní služby pouze v oblasti práva státu, v němž získal oprávnění k poskytování právních služeb, a v oblasti práva mezinárodního. Komora запиše do seznamu advokátů každého, kdo prokázal, že je oprávněn poskytovat právní službu jako nezávislý advokát, který je vázán právními předpisy a v jejich mezích příkazy klienta, ve všech věcech v jiném státě za podmínek slučitelných se zákonem o advokacii, a složil uznávací zkoušku.⁷

1.1.3 Klient

Pojem klient není právně definován v žádném zákoně, proto je nutné si vystačit s definicí obecnou. Jedná se tedy o fyzickou osobu, právnickou osobu nebo stát. Klient je příjemcem právní pomoci, přičemž není nutné, aby měl způsobilost k právním úkonům.⁸

V praxi můžeme běžně zaznamenat případy, kdy klient advokátovi nesděljuje celou pravdu nebo mu neposkytuje všechny potřebné dokumenty a údaje. Klient však není povinen dodržovat žádnou „klientskou etiku“ a záleží pouze na něm, jakým způsobem se bude vůči advokátovi, kterého si zvolil, chovat.

---

⁷ Viz § 54 odst. 3 ZA – uznávací zkouškou se ověřují jen znalosti právních předpisů o poskytování právních služeb, včetně stavovských předpisů, a základní znalosti o právním řádu ČR; může se skládat i v angličtině, němčině či francouzštině.

⁸ Možnost uzavřít smlouvu o poskytování právních služeb v případě, že subjekt nemá způsobilost k právním úkonům, je dána prostřednictvím institutu zákonného zástupce, jehož postavení je upraveno v § 26-30 ObčZ.

1.2 Právní rámec poskytování služeb advokáta

Základním právním předpisem, který nelze opomenout a který je také možné chápat jako ústavněprávní základ pro poskytování právních služeb, je Listina základních práv a svobod. Listina základních práv a svobod zakotvuje základní lidská práva a svobody, která označujeme jako práva nezadatelná, nezczizitelná, nepromlčitelná a nezrušitelná. V páté hlavě (články 36 až 40) Listiny základních práv a svobod je stanoveno právo na soudní a jinou ochranu, konkrétně se jedná např. o právo domáhat se svých práv u nezávislého a nestranného soudu, právo na právní pomoc v řízení před soudy, jinými státními orgány či orgány veřejné správy, dále je v ní obsažena zásada rovnosti účastníků v řízení a v neposlední řadě také zásada, že nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci.

Realizace těchto práv je zajištěna především Zákonem o advokacii, kde můžeme najít vymezení pojmu právní služba (viz výše), a kterým se podrobně upravuje postavení a činnost advokátů a advokátních koncipientů. Zákon o advokacii byl v minulosti několikrát novelizován, přičemž mezi nedůležitější změny můžeme zařadit novou úpravu skládání advokátních zkoušek, změny v úpravě povinnosti mlčenlivosti, doplnění některých prvků do kárného řízení, tzv. evropskou novelu, zavedení institutu zaměstnaného advokáta, změny podmínek určování advokátů k poskytování bezplatných právních služeb a v neposlední řadě také změny podmínek, za kterých může advokát informovat veřejnost o jím poskytovaných službách.

Protože je právní služba poskytována za úplatu, je důležité stanovit pravidla pro její určování. S těmi se setkáme ve vyhlášce Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb a dále ve vyhlášce Ministerstva spravedlnosti č. 484/2000 Sb., kterou byly upraveny paušální sazby odměny za zastupování advokátem nebo notářem při rozhodování o náhradě nákladů v občanském soudním řízení.

V nedávné době připravilo Ministerstvo spravedlnosti návrh novely Advokátního tarifu týkající se především snížení odměny ustanoveným advokátům.⁹ Proti tomuto návrhu vydala Komora velmi rezolutní nesouhlasné stanovisko, přesto však došlo k jeho projednání v rámci meziresortního připomínkového řízení a míří do pracovních komisí legislativní rady vlády.¹⁰ Komora k tomuto návrhu mimo jiné ve svém stanovisku uvádí, že lze očekávat, že snížení odměny ustanoveným advokátům povede ke snížení zájmu těchto advokátů poskytovat právní služby v daných případech, což může vést ke snížení vymahatelnosti práv a k ohrožení základních práv a svobod těch, jejichž práva a oprávněné zájmy mají být ustanoveným advokátem hájeny a prosazovány.¹¹

Z dalších předpisů, které vycházejí ze Zákona o advokacii, je třeba upozornit na Advokátní kárný řád a na Advokátní zkušební řád upravující konání advokátních zkoušek, uznávacích zkoušek a zkoušek způsobilosti. Důležité postavení zde má zkušební komise, která je zřizovaná z důvodu konání výše uvedených zkoušek, a její členové jsou jmenováni ministrem spravedlnosti s tím, že ministr nejméně jednu třetinu z nich jmenuje na návrh Komory a jednu třetinu na návrh Nejvyššího soudu (nejedná se tedy o volený orgán).

V příkladném výčtu právních předpisů nesmíme zapomenout ani na Občanský soudní řád, Občanský zákoník nebo Trestní řád, které také obsahují ustanovení o právním zastoupení.

Pro činnost advokátů jsou rovněž důležité stavovské předpisy Komory, jimiž jsou jednak usnesení sněmu advokátů a jednak představenstva Komory,¹² z nichž je významný zejména Etický kodex, jehož jednotlivá ustanovení podrobněji zmíním v dalších částech práce. Etický kodex je stavovský předpis, který zavazuje pod sankcí

---

⁹ Podstatné části navrhovaného znění novely Advokátního tarifu vypadají následovně: V § 10a se dosavadní text označuje jako odstavec 1 a doplňuje se odstavec 2, který zní: „(2) Sazby mimosmluvní odměny podle § 7 se snižují o 30%“. Nadpis § 12 zní: „Zvýšení nebo snížení mimosmluvní odměny“. Za § 12 se vkládají nové § 12a a 12b, které znějí: „12a (1) Sazby mimosmluvní odměny podle § 7 za úkony právních služeb ustanoveného zástupce v občanském soudním řízení nebo ustanoveného opatrovníka v občanském soudním řízení se snižují o 30%. (2) Sazba mimosmluvní odměny za jeden úkon právní služby ustanoveného zástupce nebo ustanoveného opatrovníka v občanském soudním řízení snižena podle odstavce 1 činí nejvýše 5000 Kč. § 12b Sazby mimosmluvní odměny podle § 7 za úkony právních služeb ustanoveného obhájce v trestním řízení nebo ustanoveného zmocněnce v trestním řízení se snižují o 30%.“

¹⁰ Česká advokátní komora: Návrh novely vyhlášky o advokátním tarifu a nesouhlasné stanovisko ČAK k němu. Bulletin advokacie, 2009, č. 11, s. 4.

¹¹ Česká advokátní komora: Návrh novely vyhlášky o advokátním tarifu a nesouhlasné stanovisko ČAK k němu. Bulletin advokacie, 2009, č. 11, s. 8.

¹² Schelle, K., Schelleová, I.: Právní služba. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2006, s. 12.

kárného řízení každého advokáta. Kontrola dodržování etických pravidel je v Komoře svěřena kontrolní radě a za porušení etických pravidel může kárný senát uložit celou řadu sankcí, z nichž nejpřísnější je vyškrtnutí ze seznamu advokátů, což pro odsouzeného znamená zákaz výkonu činnosti advokáta.¹³

Z předpisů Evropské unie je třeba upozornit na směrnici Rady č. 77/249/EHS ze dne 22. března 1977, o usnadnění účinného výkonu volného pohybu služeb advokátů a směrnicí Evropského parlamentu a Rady č. 98/5/ES ze dne 16. února 1998, o usnadnění trvalého výkonu povolání advokáta v jiném členském státě než v tom, ve kterém byla získána kvalifikace. V neposlední řadě stojí za zmínku také Evropský kodex přijatý Radou advokátních komor států Evropských společenství (neboli CCBE).¹⁴ Tento Evropský kodex je závazný pro české advokáty na základě čl. 1.4, který stanoví, že: „Následující pravidla se vztahují na advokáty Evropské unie a Evropského hospodářského prostoru v souladu s definicí obsaženou ve Směrnici 77/249 z 22. 3. 1977“, a představenstvo Komory ho pro Českou republiku oficiálně přijalo na schůzi dne 11. 3. 1992 s účinností od 1. 6. 1992.

Evropský kodex je nejen vyjádřením společných principů, ale i směrnicí ke sjednocování národních úprav advokacie.¹⁵ Tyto principy (nebo také zásady) můžeme najít právě ve druhé části Evropského kodexu a patří mezi ně nezávislost advokáta, důvěra a osobní integrita, povinnost mlčenlivosti, respekt k pravidlům ostatním komor, neslučitelnost funkcí, a ochrana zájmů klienta. K jednotlivým principům se budu postupně vracet v dalších částech mé diplomové práce.

---

¹³ Kovářová, D.: Etické hranice profese advokáta. Právo a rodina, 2006, č. 12, s. 5.

¹⁴ CCBE se rozumí Council of the bars and Law Societies of the European Union a je tvořena delegacemi advokátních komor členských zemí Evropského společenství, ale za určitých podmínek, i zástupci advokátních komor nečlenských států. Toto uskupení vykonává svoji činnost v několika oblastech, např. podává konzultace k návrhům rady evropských směrnic týkajících se příhraničního výkonu advokacie, klade důraz na obranu právního státu, základních lidských práv a demokratických hodnot (neopomínaje ochranu práv klienta) a zastupování svých členů při jednání s organizacemi jiných advokátů po celém světě. Více na <http://www.ccbe.org/index.php?id=16&L=1%5C>.

¹⁵ Macková, A.: Právní pomoc a její dostupnost. Praha: C.H. Beck, 2001, s. 30.

2 Vznik právního vztahu mezi advokátem a klientem

2.1 Způsoby vzniku právního vztahu mezi advokátem a klientem

Existují tři způsoby vzniku právního vztahu mezi advokátem a jeho klientem. Nejčastějším způsobem je uzavření smlouvy, která se nazývá smlouva o poskytování právních služeb a má buď podobu mandátní smlouvy (§ 566n ObchZ, podléhající tedy obchodněprávnímu režimu) či smlouvy příkazní (§ 724n ObčZ, nesouvisí-li právní služba s podnikatelskou činností klienta nebo nezvolily-li si strany výslovně režim Obchodního zákoníku). V mnohých případech jsou však ustanovení mandátní nebo příkazní smlouvy nahrazena četnými kogentními ustanoveními právních předpisů upravujících výkon advokacie. Přestože je smlouva o poskytování právních služeb několikrát zmíněna v Zákoně o advokacii (v § 20 odst. 1, 2, 3 a 4, v § 27 odst. 2), není nikde výslovně a přesně specifikována.

V této práci se budu zabývat smlouvou o poskytování právních služeb především v úpravě dle mandátní smlouvy, příkazní smlouvu uvedu pouze vymezením jejích hlavních rozdílů vůči smlouvě mandátní.

Kromě vzniku právního vztahu na základě smlouvy vzniká vztah mezi advokátem a klientem také ustanovením soudu nebo určením advokáta Komorou (podrobněji v kapitole 2.5, 2.6).

2.2 Specifika vztahu mezi advokátem a klientem

Vztah mezi advokátem a klientem je vztahem velmi specifickým, zejména proto, že advokát pro klienta obstarává záležitosti mající nezřídka citlivou (osobní) povahu. Proto se musí jednat o vztah založený na oboustranné důvěře. Na jedné straně musí mít advokát klientovu plnou důvěru, že se jeho věci s plnou intenzitou věnuje a ovšem i to, že advokát mu bude nejen věrný, ale že jeho důvěry nezneužije.¹⁶

---

¹⁶ Rubeš, J.: O některých etických zásadách každodenní práce soudce a advokáta. Bulletin advokacie, 2003, č. 11-12, s. 27.

Již samotný výběr advokáta je prvním předpokladem pro navázání kvalitní budoucí spolupráce. Klient má zajisté při výběru advokáta velmi nelehkou situaci vzhledem k celkovému počtu advokátů i rozsahu služeb, které advokáti nabízejí. Určitým vodítkem při volbě advokáta mohou být doporučení od přátel či známých, kteří již s konkrétním advokátem mají nějakou zkušenost. Samozřejmě je vhodné volit advokáta také s ohledem na vzdálenost od místa bydliště klienta, sídla soudu či cenu advokátem poskytovaných služeb.

Volba advokáta může být ovlivněna reklamou advokáta, tedy jeho zviditelněním zejména v tisku, rozhlase či televizi, a to za předpokladu, že informace o poskytovaných službách nejsou klamavé, respektují povinnost mlčenlivosti a další základní principy advokacie. Advokát může svoje služby nabízet konkrétně i jednotlivým osobám, ať už se s nimi setká soukromně nebo při výkonu advokacie. Pro reklamu advokáta však platí určitá další omezení.¹⁷

Další možností, jak usnadnit výběr advokáta, je zaměřit se na různé seznamy, žebříčky či odborné publikace, které hodnotí a řadí advokáty a advokátní kanceláře do různých přehledů většinou dle oblastí práva, v nichž působí. Mezi nejužívanější anglicky psané publikace patří European Legal 500, Global Counsel 3000 a Chambers Global, které informují jednak v obecnější rovině o poskytování právních služeb v té které zemi, a poté v rámci každé země rozlišují různé kategorie právních služeb a v nich hodnotí jednotlivé právní kanceláře do žebříčků podle toho, které z nich doporučují.¹⁸

2.3 Možnosti odmítnutí klienta

Pokud si klient vybere advokáta podle svých představ, nemusí ještě k uzavření výše uvedené smlouvy dojít. Advokát je oprávněn (a také povinen) klienta hned z několika důvodů odmítnout. Právní úprava odmítání klientů advokáty je velmi podrobně upravena v Zákoně o advokacii a Etickém kodexu. K začlenění institutu odmítnutí klienta do Zákona o advokacii došlo zejména proto, aby ze strany advokátů nevznikaly překážky, které by někomu bránily v možnosti domoci se právní pomoci.

---

¹⁷ Dle čl. 32 Etického kodexu není možné k získávání nových klientů použít jiných osob, a to ani svých klientů. Zároveň je nepřipustné, aby advokát takovým osobám předal své informační prostředky. Z těchto ustanovení tedy vyplývá, že rozdávání letáčků na ulici je považováno za nepřipustnou reklamu.

¹⁸ Přikrylová, P.: Advokát na českém trhu. Právní rádce, 2005, č. 2, s. 12-13.

První skupinu případů odmítnutí klienta tvoří případy, kdy je klient advokátem odmítnut ještě před uzavřením smlouvy o poskytnutí právní pomoci. Obchodní zákoník institut odmítnutí ještě před uzavřením mandátní smlouvy výslovně neupravuje, nicméně by jej šlo nepřímou dovodit z ustanovení §567 odst. 1. Jestliže by totiž přijetí nového klienta advokátem znamenalo, že by advokát neměl dostatek času na to, aby poskytl kvalitní právní služby dosavadním klientům, neměl by už žádného dalšího nového klienta přijímat. Takové nekvalitní poskytnutí právních služeb by znamenalo rozpor s požadavkem odborné péče, který na advokáta klade právě ustanovení § 567 odst. 1 Obchodního zákoníku.

Dle § 19 Zákona o advokacii je tedy advokát povinen poskytnutí právních služeb odmítnout, v případě,

- kdy v téže věci nebo ve věci související již poskytl právní služby jinému, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy potenciálního klienta, nebo tak učinil advokát, s nímž vykonává advokacii společně;¹⁹
- že by informace, kterou má o jiném klientovi nebo o bývalém klientovi, mohla potenciálního klienta neoprávněně zvýhodnit;
- že se projednání věci zúčastnil advokát, případně osoba advokátovi blízká;
- že jsou zájmy potenciálního klienta v rozporu se zájmy advokáta nebo osoby advokátovi blízké.

Existují i další důvody, které vylučují, aby advokát převzal právní zastoupení. Můžeme je najít v Etickém kodexu a patří mezi ně ty případy, ve kterých

- by byly poskytnutím právních služeb ohroženy zájmy osob, kterým advokát právní služby již poskytuje, a to například i v důsledku pracovního přetížení advokáta;
- advokát nemá ve věci dostatek zkušeností nebo speciálních znalostí;

---

¹⁹ Srov. Např. v rozhodnutí Komory ze dne 12.10.2009 sp.zn. K 120/06, podle kterého se advokát dopouští kárného provinění, jestli vykonává advokacii ve sdružení a poskytne právní službu klientovi, ačkoliv je mu známo, že jiný advokát téže kanceláře poskytl právní službu osobě, jejíž zájmy jsou v rozporu se zájmy toho, kdo o právní službu žádá. Takovému advokátovi byla uložena pokuta ve výši 10.000,- Kč.

- advokátovi brání v poskytnutí právní služby jeho zdravotní či psychický stav.

Obdobně jsou důvody odmítnutí poskytování právních služeb upraveny i v Evropském kodexu, kde je v čl. 3.2.1 zmíněn např. zákaz vzniku zastoupení advokáta v takových situacích, kde by hrozil konflikt zájmů mezi jeho jednotlivými klienty. Obdobně je tomu také v případě, že převzetím zastoupení potenciálního klienta hrozí porušení důvěry advokáta k dosavadnímu klientovi.

V případech, kdy je advokát povinen nebo oprávněn právní služby odmítnout a hodlá tak učinit, provede vždy přiměřená opatření k odvrácení závažné újmy, která žadateli o právní službu bezprostředně hrozí.²⁰ Taková újma může spočívat zejména v hrozícím zmeškání lhůty v tom smyslu, že žadatel by si už žádného jiného advokáta nestihl najít. Přiměřeným opatřením se v takových situacích rozumí doporučení jiného advokáta nebo zprostředkování kontaktu s ním.

Druhou skupinu případů, kdy může být klient advokátem odmítnut, tvoří případy odmítnutí právní pomoci po uzavření smlouvy o poskytování právních služeb. Zákon o advokacii v takovém případě hovoří o odstoupení od smlouvy.²¹ Advokát je povinen od smlouvy odstoupit, jestliže se dodatečně dozví o okolnostech střetu zájmů, které by bránily uzavření smlouvy o poskytování právních služeb. Stejně tak je advokát povinen požádat o zrušení vztahu s klientem nebo určení jiného advokáta, byl-li ustanoven soudem nebo určen Komorou a dodatečně zjistí skutečnosti uvedené v § 19 Zákona o advokacii.

Advokát je dále oprávněn smlouvu o poskytování právních služeb vypovědět také v situaci, kdy dojde mezi advokátem a klientem k narušení nezbytné důvěry,²² klient neposkytne přiměřenou součinnost nebo nesloží přiměřenou zálohu za poskytnutí právní pomoci, ačkoliv byl advokátem požádán.

---

²⁰ Čl. 8 odst. 1 Etického kodexu.

²¹ Jedná se o ustanovení § 20 Zákona o advokacii. O právní problematice výpovědi podle mandátní smlouvy se podrobněji zmíním ve 4. kapitole této práce.

²² Jde o situace, kdy se práva neznalý klient dožaduje konkrétního způsobu řešení, jenž je však nesprávný či z právního hlediska nemožný, a klient i přes advokátovo vysvětlení situace na takovém postupu trvá. Když je potom advokátem odmítnut, získá klient dojem, že advokát není ochoten v jeho věci udělat skutečně vše, co je v jeho silách.

V případě, že advokát využije svého práva na odstoupení od smlouvy o poskytování právních služeb, je i v takovém případě klient chráněn, a to tak (pokud neučiní přiměřená opatření např. tím, že zvolí jiného advokáta nebo pokud se nedohodne s advokátem jinak, anebo prohlásí, že na takové ochraně netrvá), že po dobu patnácti dnů po odstoupení je advokát stále povinen činit veškeré neodkladné úkony, tak, aby klient neutrpěl na svých právech nebo zájmech újmu.

Jistě by bylo možné z takovéto právní úpravy dovodit, že advokáti mají při odmítání klientů ve finančně či jinak nezajímavých kauzách celkem zjednodušenou situaci. Jedná se často o trestní či insolvenční kauzy, které nezapadají do advokátovy specializace nebo o kauzy, kdy se advokáti brání převzetí zastoupení ve věcech, které jsou v rozporu s jejich morálními hodnotami či přesvědčením. V určité míře tomu tak zřejmě bude, protože advokát může přijmout klienta zcela volně a později se vymanit ze smlouvy o právním zastoupení, jestliže to vhodně odůvodní, např. nedostatečnou součinností klienta. Stěží si však lze představit situaci, kdy by byl advokát nucen k poskytování právní pomoci (obzvlášť, přihlédneme-li k tomu, že vztah mezi advokátem a klientem má fiduciární povahu). Mohlo by to vést minimálně k neprofesionálnímu přístupu ve věci. Záleží tak tedy vždy na advokátovi, jak konkrétní situaci vyhodnotí a zda mu etika advokacie dovolí, aby klienta odmítl či nikoliv.

2.4 Vznik právního vztahu na základě mandátní smlouvy

Mandátní smlouva je upravena v ustanoveních § 566 až 576 části III. Obchodního zákoníku. V této části Obchodního zákoníku obecně platí široká smluvní volnost stran, které se tak mohou odklonit od ustanovení této části zákona s výjimkou ustanovení uvedených v § 263. Žádné z ustanovení § 263 se však mandátní smlouvy nedotýká, proto může být úprava mandátní smlouvy v konkrétních případech velmi volná. Strany se však nesmí odchýlit od základního ustanovení ve smyslu § 269 odst. 1, kterým je ustanovení § 566 mandátní smlouvy. V rozporu s Obchodním zákoníkem také je, jestliže se strany odchýlí od písemné formy právního úkonu předepsané v části III., jak stanoví § 263 odst. 2.

V souvislosti s problematikou kogentních a dispozitivních ustanovení nesmíme zapomenout, že právní úprava výkonu advokacie obsahuje na rozdíl od jiných

soukromoprávních vztahů značné množství kogentních ustanovení, zejména potom těch, která se týkají povinností advokáta ve vztahu ke klientovi. Do tohoto vztahu zasahuje i množství prvků veřejnoprávní povahy, což je dáno ústavním základem práva na právní pomoc. Je přitom třeba vyzdvihnout, že vztah mezi advokátem a jeho klientem je vztahem synallagmatickým, což znamená, že obě strany mají navzájem postavení dlužníků a věřitelů. Jsou to tedy takové právní vztahy, v nichž za hodnotu poskytnutou stranou jednou je strana druhá povinna poskytnout protihodnotu.²³

Mandátní smlouvou se zavazuje mandatář, že pro mandanta na jeho účet zařídí za úplatu určitou obchodní záležitost uskutečněním právních úkonů pro mandanta nebo uskutečněním jiné činnosti, a mandant se zavazuje zaplatit mu za to úplatu.²⁴ Pro smlouvu mandátní není stanovena písemná forma. Mezi podstatné náležitosti mandátní smlouvy ve smyslu § 269 odst. 1 patří přesné *označení smluvních stran*, přesné určení *zařizované obchodní záležitosti* (může se jednat o skupinu záležitostí, nemělo by se však jednat o zhotovení nebo provedení určitého díla²⁵), *závazek mandatáře, že pro mandanta zařídí za úplatu určitou obchodní záležitost a závazek mandanta zaplatit mu za to úplatu*. Výše úplaty být sjednána nemusí a nárok na ni vzniká v okamžiku, kdy mandatář řádně vykoná činnost, bez ohledu na to, jestli činnost přinesla nebo nepřinesla výsledek.²⁶ Pokud by nebyla ve smlouvě výslovně stanovena výše odměny, což by přímo kvalifikovalo ujednanou dohodu jako smluvní typ mandátní smlouvy, ale smlouva by jinak vykazovala její znaky, platí podle odstavce 2 právní domněnka, že si strany úplatu sjednaly. Výše a podmínky úplaty se v takovém případě řídí ustanovení § 571 Obchodního zákoníku.²⁷

Úprava mandátní smlouvy je „užší“ než úprava smlouvy příkazní v Občanském zákoníku. Smlouva mandátní je totiž *úplatná* (to smlouva příkazní být nemusí) a její předmět je zúžen na zařazení určité obchodní záležitosti uskutečněním právních úkonů jménem mandanta nebo uskutečněním jiné činnosti. Vždy bude mandátní smlouva smlouvou o *přímém zastoupení* v případě uskutečnění právních úkonů (jménem

---

²³ Knappová, M., Švestka, J. a kolektiv.: Občanské právo hmotné. Svazek I., ASPI Praha, 2002, str. 156

²⁴ Ustanovení § 566 odst. 1 ObchZ.

²⁵ Bělohávek, A.: Vzor smlouvy mandátní. Právní rozhledy, 1994, č. 7, s. 261.

²⁶ Mandátní smlouva uzavřená mezi advokátem a klientem, obsahující ustanovení, podle něhož její ukončení klientem zakládá právo advokáta požadovat odměnu ve stejné výši jako při úplném vyřízení věci, je v rozporu s dobrými mravy i stavovskými předpisy. Rozhodnutí kárného senátu Komory č. 3/05.

²⁷ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 12. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 1112.

mandanta na účet mandanta). Naopak *nepřímé zastoupení* je typické např. pro komisionářskou smlouvu. Podle Občanského zákoníku je příkazník povinen jednat *podle svých schopností a znalostí* (§ 725 ObčZ), podle Obchodního zákoníku mandatář *s odbornou péčí* (§ 567 odst. 1). Jde tedy o přísnější požadavek v důsledku režimu Obchodního zákoníku.

Činnost, k níž se mandatář zavázal, je povinen uskutečňovat podle pokynů mandanta a v souladu s jeho zájmy, které mandatář zná nebo musí znát. Proto by měl být příkaz ve smlouvě určitý, měl by z něho být zřetelný mandantův zájem a smlouva by měla obsahovat i pokyny pro mandatáře závazné.²⁸ Od pokynů mandanta se může mandatář odchýlit, jen je-li to nezbytné v zájmu mandanta a mandatář nemůže včas obdržet jeho souhlas. Ani v těchto případech se však mandatář nesmí od pokynů odchýlit, jestliže je to zakázáno smlouvou nebo mandantem. Toto našlo svoje vyjádření už i ve starší judikatuře. Prvorepubliková judikatura stanovila, že advokát je povinen nahradit škodu vzešlou tím, že neprovedl přesně příkaz, jenž byl dán a byl od něho převzat.²⁹

V případě, že jsou mandantovy pokyny nesprávné nebo nevhodné, tak by na to měl mandatář mandanta upozornit, přestože tato povinnost není v zákoně výslovně stanovena. Lze ji však dovodit z mandatářovy profesní odpovědnosti a povinnosti jednat s odbornou péčí. V této souvislosti bylo kárným senátem Komory rozhodnuto, že advokát není oprávněn ignorovat příkaz klienta k podání odvolání, byť by byl sám subjektivně přesvědčen o jeho případné neúspěšnosti.³⁰

Mandant si může ve smlouvě vyhradit, že činnost je povinen mandatář vykonat osobně (zejména pokud klade důraz na osobní znalosti a schopnosti mandatáře). V případě, že mandatář toto ustanovení poruší a záležitost bude zařizovat zcela nebo z části za použití jiné osoby, pak odpovídá za škodu tím způsobenou, ale neznamená to neplatnost zařizovaného úkonu.

Má-li mandatář činit pro mandanta právní úkony, je potřeba, aby tyto úkony činil na základě plné moci. Plná moc je jednostranný právní úkon zmocnitele, kterým prohlašuje vůči třetí osobě, resp. třetím osobám, že zmocnil jinou osobu jako

---

²⁸ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 12. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 1113.

²⁹ Marek, D.: Mandátní smlouva. Ad notam, 2006, č. 4, s. 115.

³⁰ Srov. rozhodnutí kárného senátu Komory č. 6/05.

oprávněnou, tj. jako zmocněnce, aby ho v rozsahu uvedeném v této plné moci zastupoval.³¹ Co se týká formy plné moci, v praxi bývá nejobvyklejší vystavovat plnou moc odděleně od vlastní mandátní smlouvy, ale můžeme se setkat i s případy, kdy bude výslovně uvedena v mandátní smlouvě.

Plná moc může být generální (neboli všeobecná) opravňující zmocněnce ke všem právním úkolům nebo naopak speciální (neboli zvláštní) vystavená pouze na jediný právní úkon nebo skupinu právních úkonů. Kromě plné moci jako jednostranného právního úkonu rozlišujeme také dohodu o plné moci, která jako dvoustranný právní úkon zakládá zastoupení a bývá často obsažena ve smlouvě o poskytování právních služeb.

2.5 Vznik právního vztahu mezi advokátem a klientem na základě soudního rozhodnutí

Ke vzniku právního vztahu na základě soudního rozhodnutí dochází nejčastěji v případech, kdy klient nemůže (zejména z finančních důvodů) s advokátem uzavřít smlouvu o poskytování právních služeb. Přesto však taková osoba musí mít možnost, jak na právní pomoc dosáhnout. V soudním řízení je to zajištěno institutem nazývaným „ex offio“ neboli zastupování z moci úřední, tedy na základě rozhodnutí soudu. Není nutné, aby advokát vůči třetím osobám prokazoval oprávnění zastupovat klienta plnou mocí, postačí mu soudní rozhodnutí o jeho ustanovení.

Podle ustanovení § 30 OSŘ může předseda senátu soudu účastníkovi řízení, který splňuje podmínky k osvobození od soudních poplatků, ustanovit na jeho žádost zástupce, přičemž, vyžaduje-li to ochrana práv účastníka nebo se jedná o řízení, ve kterém je zákonem stanovena nutnost zastoupení účastníka advokátem, bude tímto zástupcem advokát. Obdobně je ustanoven advokát jako opatrovník podle § 29 OSŘ pro fyzickou osobu, která není před soudem schopna samostatně jednat (nemá procesní způsobilost ve smyslu § 20 odst. 1).

V intencích trestního řízení je obhájce ustanoven na základě § 38 – 40 TRŘ na dobu, po kterou trvají důvody tzv. nutné obhajoby. Jestliže tedy obviněný nemá obhájce, ač ho mít musí, a nezvolí si ho ve lhůtě soudem mu stanovené na základě § 38

---

³¹ Jehlička, O., Švestka, J., Škárová, M. a kol.: Občanský zákoník. Komentář. 7. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2002, s. 163

TŘ, bude mu ustanoven, aniž by s tím obviněný musel vyslovit souhlasit či se toho musel domáhat. Advokát je povinen obhajobu převzít, nicméně na základě důležitých důvodů může být této povinnosti na svou žádost (či žádost obviněného) zproštěn. Důležitost takových důvodů posoudí v konkrétním případě soudce či předseda senátu, a nejsou-li dány, advokát musí v obhajobě pokračovat.³²

Pro úplnost dodávám, že pravidla týkající se ustanovení advokáta na základě rozhodnutí soudu můžeme najít i v správním nebo ústavním soudnictví. Ve všech případech ustanovení advokáta soudem platí, že odměnu hradí advokátovi stát.³³

2.6 Vznik právního vztahu mezi advokátem a klientem určením Komoru

Jedná se o poslední způsob, kterým může dojít ke vzniku právního vztahu mezi advokátem a klientem a o institut, jenž vychází z ústavně zakotveného práva na právní pomoc. Osoba hledající právní pomoc se k jeho použití uchýlí tehdy, jestliže se jí nepodařilo uzavřít s advokátem smlouvu o poskytování právních služeb anebo nesplňuje podmínky pro ustanovení soudem. K tomu, aby Komora osobě konkrétního advokáta určila, je zapotřebí včasné podání žádosti a splnění zákonných podmínek, které jsou rozvedeny níže.

V téže věci může být žadateli určen advokát Komorou pouze jednou; to neplatí, odmítne-li v této věci dříve určený advokát poskytnout právní služby z důvodů uvedených v § 19 Zákona o advokacii. V rozhodnutí o určení advokáta Komora vymezí věc, v níž je advokát povinen právní služby poskytnout, stejně tak rozsah těchto služeb. Komora může v rozhodnutí o určení advokáta stanovit i další podmínky poskytnutí právních služeb, včetně povinnosti poskytnout právní služby bezplatně nebo za sníženou odměnu, pokud to odůvodňují příjmové a majetkové poměry žadatele.

---

³² Pro ilustraci uvádím usnesení Nejvyššího soudu č. 11 Tdo 970/2007. V odvolacím řízení obžalovaná, stíhaná jako uprchlá, prostřednictvím třetí osoby (neznámé ženy) doručila svému zvolenému obhájci do soudní budovy před veřejným zasedáním výpověď plné moci „pro nespokojenost se způsobem vedení obhajoby“. Přitom obviněná „soudu neoznámila, že by si zároveň zvolila jiného obhájce, nebo alespoň projevila vůli tak později učinit.“ Odvolací soud po zjištění, že obhájce je na jednání připraven a že na své straně neshledává žádné překážky k obhajování, v konání veřejného zasedání pokračoval. Nejvyšší soud judikoval, že tentýž závěr by byl namístě, pokud by se jednalo o obhájce ustanoveného s tím, že „je na posouzení předsedy senátu nebo soudce, zda jsou ve věci dány důvody k tomu, aby byl ustanovený obhájce povinnosti obhajování zproštěn. Sdělení obviněného může být pouze podnětem k jeho rozhodnutí a ve vztahu k ustanovenému obhájci nemá samo o sobě žádné právní účinky.“

³³ Ustanovení § 23 ZA.

Komorou určený advokát je povinen právní služby žadateli poskytnout za Komorou určených podmínek. To neplatí, jsou-li dány důvody pro odmítnutí poskytnutí právních služeb uvedené v § 19 Zákona o advokacii nebo jde-li o zjevně bezdůvodné uplatňování nebo bránění práva. V takových případech advokát o důvodech neposkytnutí právních služeb bezodkladně písemně vyrozumí žadatele a Komoru.

Pokud žadatel žádá, aby mu právní služby byly poskytnuty bezplatně nebo za sníženou odměnu, je povinen současně s podáním návrhu na určení advokáta Komorou prokázat, že jeho příjmové a majetkové poměry takové poskytnutí odůvodňují. Komora určení kdykoliv zruší, pokud během poskytování právních služeb tímto advokátem pominou důvody, na základě kterých byl advokát Komorou určen. Nedohodne-li se advokát s klientem jinak nebo neučiní-li klient jiné opatření, je advokát povinen po dobu patnácti dnů ode dne, kdy došlo ke zrušení jeho určení k poskytování právních služeb, činit veškeré neodkladné úkony tak, aby klient neutrpěl na svých právech nebo oprávněných zájmech újmu.

Kontrolní radou Komory³⁴ byl řešen případ, zda opatření Komory dle § 18 Zákona o advokacii má stejné důsledky, jako ustanovení obhájce soudem podle § 38 TŘ, eventuálně ustanovení podle § 30 odst. 2 OSŘ. Oba právní předpisy jsou konstruovány tak, že ustanovený advokát se již samotným ustanovením stává právním zástupcem, event. obhájcem, aniž by bylo třeba udělení plné moci zastoupeným zástupci. Nic takového však v Zákoně o advokacii nenajdeme. Komorou určený advokát má povinnost poskytnout žadateli právní službu v určeném rozsahu, nestává se však automaticky jeho zástupcem nebo obhájcem.³⁵ Určení advokáta nenahrazuje plnou moc vyžadovanou právními předpisy k obhajobě toho, jemuž byl advokát Komorou určen v trestním řízení nebo k jeho zastupování v jiném řízení.

Určení advokáta Komorou však neznamená, že by advokát byl povinen provést jakékoliv přání klienta. Za splnění povinnosti dle § 18 odst. 2 Zákona o advokacii bude považováno i „pouhé“ seznámení se s věcí klienta, její rozbor a sdělení klientovi, že jeho uplatňovaný požadavek je zřejmě nedůvodný.

---

³⁴ Kontrolní radě přísluší dohlížet na dodržování Zákona o advokacii, zvláště právních předpisů včetně zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, pokud souvisejí s výkonem advokacie nebo s činností Komory a další předpisů, jak to vyplývá z ustanovení § 46 Zákona o advokacii.

³⁵ Ježek, V.: Právní povaha určení advokáta podle § 18 odst. 2 zákona o advokacii. Bulletin advokacie, 1999, č. 8, s. 10.

V této souvislosti byl také kárnou komorou Komory projednáván případ, kdy se advokát s klientem, který byl určen klientovi Komorou, vůbec nesetkal a jednal s ním pouze prostřednictvím svého zaměstnance. Takové jednání je dle kárného senátu Komory nutno považovat za porušení povinností advokáta a dopouštění se kárného provinění.

Na závěr této kapitoly bych zdůraznila, že ať už se jedná o vznik právního vztahu mezi advokátem a klientem na základě rozhodnutí soudu nebo určení Komorou, vždy platí, že obsah takového právního vztahu bude totožný, jako kdyby k jeho vzniku došlo uzavřením smlouvy.³⁶ Zákon o advokacii upravuje vzájemná práva a povinnosti pro advokáta a klienta bez ohledu na to, jakým způsobem ke vzniku právního vztahu došlo. Zejména o těchto právech a povinnostech pojednává následující kapitola.

---

³⁶ Ustanovení čl. 6 odst. 2 Etického kodexu.

3 Obsah právního vztahu mezi advokátem a klientem

Advokátovi vzniká dnem zápisu do seznamu advokátů celá řada práv a povinností. Tyto práva a povinnosti má advokát nejen vůči svým klientům, ale také vůči soudům a soudcům, a konečně také vůči ostatním advokátům. Nejprve bych se zaměřila na práva a povinnosti, které vznikají advokátovi vůči jeho klientům a v další části bych potom popsala úpravu vztahů mezi advokátem a ostatními subjekty.

Pro jednotlivé povinnosti, které budou níže uvedeny, platí, že by je advokáti měli dodržovat nejen při samotném výkonu advokacie, na svém pracovišti a v pracovní době.³⁷ Podle rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2004, čj. 5 As 34/2003-47 se „advokáti dobrovolně podřizují pravidlům etického chování, která jsou i nad rámec požadavků stanovených právními normami pro ostatní subjekty práva... Pravidla profesionální etiky zavazují advokáty k určitému chování nejen při výkonu advokacie, ale i v soukromé sféře, přičemž hlavním důvodem je ochrana advokátního stavu a veřejného zájmu... Požadavek poctivosti, čestnosti a slušnosti platí nejen tedy pro výkon advokacie, ale i pro soukromý život advokáta, pro vztahy k jeho soukromým věřitelům a dlužníkům, pro jeho chování na veřejnosti, ve společenském styku, apod.“

Přestože vztah advokáta a klienta je vztahem soukromoprávním, je protkán celou řadou veřejnoprávních prvků. Vedle ustanovení Zákona o advokacii a některých ustanovení mandátní smlouvy se obsah právního vztahu mezi advokátem a klientem řídí kogentními ustanoveními týkajícími se zejména povinností advokáta, která mají přispívat k ochraně klienta. Důvod je jednoduchý. Klient je oproti advokátovi osoba práva neznalá a nevystupuje ve vztahu jako profesionál. Naopak se jedná o laika hledajícího právní pomoc. Bylo by však mylné se domnívat, že advokát nemá vůči klientovi žádná práva.

Nad rámec povinností uložených zákonnými a podzákonnými předpisy, vydává Komora stavovské předpisy, kterými mnohé povinnosti ještě zpřísňuje, aby tak zajistila i dobrou pověst advokátního stavu jako celku.

---

³⁷ Kovářová, D.: Etické hranice profese advokáta. Právo a rodina, 2006, č. 12, s. 8.

3.1 Práva a povinnosti advokáta vůči klientům

3.1.1 Nezávislost advokáta

Výchozím předpokladem výkonu advokátní činnosti je nezávislost, a to jak po stránce finanční, právní, tak i morální. Bez ní nelze advokacii vůbec vykonávat. Advokát existenčně závislý na jakémkoli státním orgánu, ať už je to ministerstvo spravedlnosti, soud nebo živnostenský úřad, nebo na jakékoli politické straně, není totiž vůbec schopen účinně zastávat oprávněné individuální zájmy svých klientů, které pochopitelně mohou být a často jsou v rozporu s obecnými zájmy státu anebo státní politiky.³⁸ Všechny demokratické státy důsledně respektují nezávislost advokáta při poskytování právních služeb, a to i za součinnosti mezinárodních advokátních organizací, které ji pečlivě střeží. Projevuje se to např. tím, že do svých řad nepouštějí advokáty ze zemí, kde není jejich nezávislost zaručena, nebo tím, že protestují (nejčastěji v rozvojových zemích) proti všem případům, kdy byla ze strany státní nebo politické moci nezávislost porušena.

Důležitým prvkem při zajištění nezávislosti advokáta, je vytvoření jediné samosprávné stavovské organizace s povinným členstvím, která bude vykonávat řadu obecných pravomocí (udělování povolení k výkonu advokacie, kontrola kvalifikace k výkonu povolání). Taková samosprávná organizace je pak veřejnoprávní institucí, která zaujímá důležité místo v systému orgánů státní správy.

Nezávislost advokáta je z hlediska požadavku na ochranu práv třetích osob podmíněna řadou omezení, kterým se musí advokát při výkonu své činnosti podřídit. Jako taková omezení si lze představit širší odpovědnost vůči klientovi (neomezená odpovědnost celým majetkem), absolutní věrnost klientovi, nemožnost používat všechny soutěžní prostředky, které běžně používají jiní podnikatelé a konečně také zákaz podnikat v oboru, který by byl neslučitelný s nezávislým poskytováním právních služeb.

Nezávislost advokáta přináší demokratickému státu také tu výhodu, že advokáti jsou pověřeni plněním úkolů právní ochrany všech potřebných, přičemž jim za to náleží určitá forma finanční kompenzace. Takovou ochranu by teoreticky měl poskytovat stát

---

³⁸ Schelle, K., Schelleová, I.: Právní služba. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2006, s. 28.

sám, ale vzhledem k tomu, že o právech osob sám rozhoduje, musel by k tomu vytvořit nějakou nezávislou instituci. To je velmi organizačně a finančně náročné.

Co se týká úpravy nezávislosti advokáta v Evropském kodexu, je především zmíněna v čl. 2.1 v souvislosti také s čl. 2.5. Opět je zde kladen důraz na absolutní nezávislost, osvobozenou od jakýchkoli vlivů, zejména osobních zájmů a vnějších tlaků. Advokát by měl dbát na to, aby nedošlo k narušení nezávislosti a aby ve snaze zalíbit se soudu nebo klientovi nezpronevřil profesním standardům. Nezávislost advokáta je nezbytná ve sporných věcech stejně jako v nesporných.

3.1.2 Povinnosti chránit práva a zájmy klienta, jejich prosazování a povinnost řídit se pokyny klienta

Zásadní pravidla upravující chování advokáta vůči jeho klientovi jsou obsažena v § 16 a 17 Zákona o advokacii a dále rozvedena v čl. 6 Etického kodexu a čl. 2.7. Evropského kodexu. Tyto pravidla představují univerzální a obecné povinnosti advokáta, které prostupují celý vztah advokáta a klienta a ovlivňují v podstatě všechny advokátovy úkony. Jednotlivé povinnosti vyplývající pro advokáta z těchto ustanovení lze dle důležitosti rozdělit na povinnost řídit se pokyny klienta, ochranu práv a zájmů klienta a povinnost prosazovat jeho práva a oprávněné zájmy.

a) Povinnost řídit se pokyny klienta

Klíčovou je pro tuto povinnost zásada, že advokát nesmí činit nic, co by odporovalo vůli klienta.³⁹ Tím, že klient zmocní advokáta, aby ho zastupoval v konkrétní věci, neztrácí právo, aby i nadále rozhodoval, jakým směrem se bude jeho případ vyvíjet. Optimálně by měl advokát navrhnout klientovi různé varianty postupu ve věci se zdůrazněním, která varianta je pro klienta nejvhodnější, a ten by si potom měl dle svého uvážení vybrat.

Na druhou stranu, advokát se pokyny klienta řídit nemusí, jestliže jsou v rozporu s právním nebo stavovským předpisem. V takovém případě je advokát povinen o tom klienta přiměřeně poučit. Tato povinnost je do určité míry vyvážena povinností klienta poskytnout advokátovi ve věci součinnost. Nepřímo je to možné dovodit z ustanovení § 20 odst. 2 Zákona o advokacii, ve kterém je stanovena možnost advokáta odstoupit od

---

³⁹ Ustanovení § 16 odst. 1 ZA.

smlouvy o poskytování právních služeb, jestliže dojde k narušení důvěry mezi ním a klientem nebo klient neposkytuje dostatečnou součinnost. Aby mohl advokát řádně chránit zájmy klienta, potřebuje k tomu klientovu součinnost a řádné předání potřebných informací.

Advokát tedy nemá možnost se rozhodnout, zda pokyn splní či nikoli, a jakékoliv odmítnutí advokáta splnit klientův příkaz (kromě případů, kdy je příkaz v rozporu se zákonem nebo předpisem nižší právní síly) znamená možnost zahájení kárného řízení.

Povinnost advokáta řídit se pokyny klienta, resp. povinnost mandátáře uskutečňovat činnost podle pokynů mandanta a v souladu s jeho zájmy, je taktéž upravena v § 567 odst. 2 Obchodního zákoníku. Ze znění tohoto ustanovení je možné dovodit, že mandant má v daném vztahu dominantní postavení a mandátář jednající jménem mandanta je v podstatě jen jeho výkonnou rukou.⁴⁰ A to navzdory tomu, že mandátář je obvykle vybaven profesionálními znalostmi.

Aby mohl mandátář řádně splnit pokyny mandanta, musí tyto pokyny znát. Proto by měl být příkaz udělený mandantem určitý a dostatečně srozumitelný. Vzhledem k tomu, že ne vždy lze při uzavření smlouvy přesně vymezit pro mandátáře budoucí pokyny, je samozřejmě možné je později upřesňovat a mandant je tak oprávněn včas změnit svoje instrukce. Mandátář se může od pokynů mandanta odchýlit pouze v případě, je-li to nezbytné v zájmu mandanta a mandátář nemůže obdržet jeho souhlas. Ani v těchto případech se však mandátář nesmí odchýlit, jestliže je to zakázáno smlouvou nebo mandantem.⁴¹ Je otázka, zda a za jakých okolností by takový absolutní zákaz mohl mandátář překročit a jaké důsledky by takové překročení mělo v mandátním vztahu. Nepochybně by v takovém případě jednal mandátář na svůj vrub, nicméně pokud by odvrátil nesporně hrozící škodu nebo získal pro mandanta prospěch, přišlo by zřejmě v úvahu vypořádání podle ustanovení § 742 ObčZ.⁴²

Zákon výslovně neřeší, zda je mandátář povinen upozornit mandanta na nevhodnost jeho pokynů, přesto to nepřímo vyplývá z mandátářovy profesní odpovědnosti.

---

⁴⁰ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 12. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 1113.

⁴¹ Ustanovení § 567 odst. 3 ObchZ.

⁴² Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 12. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 1113.

b) Ochrana práv a oprávněných zájmů klienta a jejich prosazování

Etický kodex v čl. 6 odst. 1 ustanovení § 16 odst. 1 Zákon o advokacii rozšiřuje v tom smyslu, že stanoví, že oprávněné zájmy klienta mají přednost před vlastními zájmy advokáta i před jeho ohledem na jiné (kolegy) advokáty. Osobní zájmy advokáta je, jak již bylo řečeno, nutno vykládat široce jako zájmy nejen podnikatelské (zájem na zisku, zájem na rozvoji kanceláře), ale i jako zájmy soukromé (zájmy rodinné, rekreační, studijní, vědecké, umělecké atp.).⁴³ Na druhou stranu, konkrétní zájmy klienta musí být oprávněné. Z praxe vyplynulo, že za neoprávněný zájem klienta je možné považovat takový zájem, kdy klient trvá na okamžitém podání žaloby, když se advokát protistrany k věci v poskytnuté lhůtě nevyjádřil v důsledku odůvodněné nepřítomnosti, aniž klientovi hrozí nějaká újma z přiměřeného prodloužení lhůty. Dále může advokát odmítnout klientovi pomoci, jestliže je klientův požadavek nedůvodný a nevhodný.

3.1.3 Čestnost a svědomitost advokáta

Při výkonu advokacie postupuje advokát mimo jiné také tak, aby nesnižoval důstojnost advokátního stavu. Podle Zákona o advokacii je advokát povinen poctivým, čestným a slušným chováním přispívat k důstojnosti a vážnosti advokátního stavu, a to nejen v souvislosti s poskytováním právních služeb, ale i v soukromé sféře. Nepatřičné chování advokáta může totiž negativně ovlivnit postoje a důvěru veřejnosti v celý právní řád a justiční systém.

Všeobecný požadavek na poctivé, čestné a slušné chování advokáta je třeba chápat jako generální skutkovou podstatu pokrývající Etický kodex v celé jeho šíři, kdežto všechna ostatní ustanovení Etického kodexu jako příkladná uvedení těch jednání, která toto generální ustanovení ilustrují. Tento požadavek platí tedy i pro soukromý život advokáta, pro vztahy k jeho soukromým věřitelům a dlužníkům, pro jeho vztahy sousedské, pro jeho projevy na veřejnosti, pro jeho chování ve společenském styku apod.⁴⁴

---

⁴³ Čermák, K.: Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky. Zvláštní číslo Bulletinu advokacie – listopad 1996, s. 27.

⁴⁴ Čermák, K.: Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky. Zvláštní číslo Bulletinu advokacie – listopad 1996, s. 22.

3.1.4 Povinnost mlčenlivosti

Podstatnou povinností advokáta, která zároveň koresponduje s primárním právem klienta, je zásada zachování mlčenlivosti advokáta. Díky této zásadě může klient bez obav sdělit advokátovi i to, co by nesdělil nikomu jinému. Pro advokáta zároveň nemůže být nic trapnějšího (a i pro soudce, který to pozoruje) než když vyjde najevo, že klient svého advokáta informoval mylně nebo neúplně, protože se obával, že citlivé informace by nebyly u advokáta v bezpečí. Bez jistoty, že bude zachována mlčenlivost, však důvěra existovat nemůže.⁴⁵

Nepochybné je, že advokátovo postavení vůči klientovi mu v mnoha případech umožňuje přístup k takovým informacím, ze kterých lze ve svobodném tržním hospodářství získat majetkový nebo jiný prospěch. Typicky může jít o různé bankovní transakce, dispozice s cennými papíry, informace o půjčkách a úvěrech, prodeje a nákupy nemovitostí, seznamy zákazníků, informace o nehmotných právech, ale i o jiné skutečnosti běžného života. Těchto informací lze zajisté využít i tak, že to neznamená pouze porušení povinnosti mlčenlivosti. V zájmu ochrany spotřebitele právních služeb a zachování důvěry mezi advokátem a klientem je nutno taková jednání zakázat.⁴⁶

Dle Zákona o advokacii (§ 21) je advokát povinen zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o nichž se dozvěděl v souvislosti s poskytováním právních služeb. Této povinnosti ho může zprostit jen klient (případně po jeho smrti či zániku právního nástupce klienta), a to písemnou formou adresovanou advokátovi. I poté je však advokát povinen zachovávat mlčenlivost, je-li z okolností případu zřejmé, že ho klient nebo jeho právní nástupce této povinnosti zprostil pod nátlakem nebo v tísni.

Mimo samotného advokáta se povinnost mlčenlivosti vztahuje i na třetí osoby, které mohou přijít do styku se skutečnostmi, které jsou předmětem povinnosti mlčenlivosti advokáta. Zde se mají na mysli jednak zaměstnanci advokáta a jiné osoby podílející se na poskytování právní pomoci⁴⁷ a jednak osoby, které se podílejí na přípravě a průběhu kárného řízení, tedy členové orgánů a zaměstnanci Komory.

---

⁴⁵ Schelleová, I., Schelle, K., Čuhelová, J., Schelle, K., jr.: Organizace justice a právní služby. KEY Publishing s.r.o., 2008, s. 149.

⁴⁶ Čermák, K.: Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky. Zvláštní číslo Bulletinu advokacie – listopad 1996, s. 28.

⁴⁷ Tím se má na mysli mimo jiné i advokátní koncipient, na kterého se tudíž také vztahuje povinnost mlčenlivosti, jak vyplývá z ustanovení § 39 ZA.

Povinnost mlčenlivosti není absolutní. Týká-li se řízení před soudem nebo jiným orgánem sporu mezi ním a klientem (nebo jeho právním nástupcem), není advokát vázán v nezbytném rozsahu. Mezi další případy, kdy je advokát zproštěn povinnosti mlčenlivosti, patří též řízení podle § 55 Zákona o advokacii, řízení o žalobě proti rozhodnutí Komory anebo řízení o kasační stížnosti proti rozhodnutí soudu o téže žalobě podle zvláštního právního předpisu, jakož i řízení ve věcech uvedených v § 55b Zákona o advokacii, a to v rozsahu nezbytném pro ochranu jeho práv nebo právem chráněných zájmů jako advokáta.

Povinností mlčenlivosti advokáta nejsou dotčeny jeho povinnosti jako daňového subjektu stanovené zvláštními právními předpisy o správě daní a poplatků; i v tomto případě je advokát povinen zachovávat mlčenlivost pouze o povaze věci, ve které právní službu poskytl nebo poskytuje. Stejně tak advokát není vázán povinností mlčenlivosti v případě, že se důvěryhodných zdrojů dozví, že klient páchá nebo hodlá spáchat trestný čin uvedený v § 367 TZ.⁴⁸

Povinnosti mlčenlivosti se ovšem advokát nemůže dovolávat v kárném řízení, jakož i vůči advokátovi, který byl pověřen předsedou kontrolní rady provedením přípravných úkonů k prověření, zda došlo ke kárnému provinění.

Další oblastí, která znamenala prolomení povinnosti mlčenlivosti, se stala oblast boje proti „praní špinavých peněz“. Toto prolomení je evropskou politickou reprezentací prosazováno jako nezbytný prostředek boje proti organizovanému zločinu a terorismu a je naopak značně kritizováno evropskými advokátními organizacemi jako nepřijatelné obětování důvěry klienta v advokáta na oltář veřejného zájmu.⁴⁹

Původní zákon č. 61/1996 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti byl nahrazen novým zákonem, a to zákonem č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (dále jen „Zákon proti legalizaci výnosů z trestné činnosti“). Jedná se o právní předpis, jehož cílem je zabránit zneužívání finančního systému k legalizaci výnosů z trestné činnosti a k financování terorismu a vytvoření podmínek pro odhalování takového jednání. Na základě tohoto zákona patří advokát mezi tzv. povinné osoby,⁵⁰ jestliže se

---

⁴⁸ Jedná se o § 167 Starého trestního zákona.

⁴⁹ Patěk, D.: Vztah advokáta a klienta. Právní rádce, 2005, č. 2, s. 8.

⁵⁰ Seznam „povinných osob“ je definován v ustanovení § 2 Zákona proti legalizaci výnosů z trestné činnosti. Do tohoto výčtu patří také např. banky, spořitelní družstva, centrální depozitář, investiční společnost, investiční a penzijní fond, auditor, daňový poradce a mnoho dalších.

jedná o úschovu peněz, cenných papírů nebo jiného majetku klienta anebo jestliže klientem požadované služby mají spočívat (nebo spočívají) v jednání jménem klienta nebo na jeho účet při:

- obstarávání koupě nebo prodeje nemovitosti nebo podniku;
- správě peněz, cenných papírů, obchodních podílů klienta;
- zakládání, řízení nebo provozování obchodní společnosti nebo jiného podnikatelského uskupení, jakož i získávání a shromažďování peněžních prostředků za účelem založení, řízení nebo ovládnutí takového subjektu;
- inkasu, platbách, převodech, vkladech nebo výběrech prováděných při bezhotovostním nebo hotovostním platebním styku.

V případě, že má advokát při uzavírání obchodu podezření, že klient provádí činnost, která směřuje k legalizaci výnosů z trestné činnosti, je povinen to oznámit Komoře, která také kontroluje, zda oznámení splňuje všechny podstatné náležitosti a poté jej bez zbytečného odkladu, nejpozději však do sedmi kalendářních dnů ode dne zjištění podezřelého obchodu předá Ministerstvu financí.⁵¹ Této povinnosti je advokát zproštěn v případě, že informaci od klienta získal v souvislosti s poskytováním právních porad, zastupováním klienta v trestním řízení, zastupováním klienta v řízení před soudy nebo poskytováním jakýchkoliv rad týkající se zmíněných řízení.

Je tedy dobré, jestliže advokát klienta informuje o tom, jaké pro něj plynou povinnosti ze Zákona proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, avšak zjistí-li advokát podezřelý obchod, oznámí jej a klienta o tom neinformuje.

Když se vrátíme k úpravě povinnosti mlčenlivosti, tak zjistíme, že je dále rozšířena v Etickém kodexu, konkrétně v čl. 6 odst. 4, který upravuje tzv. insider trading mezi advokátem a klientem. Jde v podstatě o použití informací, které advokát získal od klienta nebo o klientovi, v jeho vlastní prospěch nebo ve prospěch třetích osob. Analogické vztahy mezi advokáty řeší pravidlo čl. 12 odst. 3 a mezi advokáty a koncipienty pak pravidlo obsažené čl. 15 odst. 8 Etického kodexu.

Velmi obdobně je formulována povinnost mlčenlivosti i v Evropském kodexu v čl. 2.3. Advokát je tedy povinen zachovávat mlčenlivost o veškerých informacích, o kterých se dozvěděl při výkonu advokacie a tato povinnost není časově omezena. Advokát je dále povinen od svých společníků, zaměstnanců a jiných osob jím najatých

---

⁵¹ Ustanovení § 18 ve spojení s § 27 Zákona proti legalizaci výnosů z trestné činnosti.

v průběhu poskytování odborných služeb vyžadovat, aby dodržovali stejnou povinnost mlčenlivosti.

Za porušení povinnosti mlčenlivosti lze dle rozhodovací praxe kárného senátu Komory považovat např., jestliže advokát informuje ministra spravedlnosti o skutečnostech, které zjistil při výkonu advokátní praxe o činnosti jiného advokáta (rozhodnutí kárného senátu Komory č. 2/96), nebo je závažným porušením povinnosti advokáta podání trestního oznámení na vlastního klienta pro podezření z trestného činu, o němž se advokát dozvěděl v souvislosti s poskytováním právní služeb tomuto klientovi, bez ohledu na to, že se tak stalo až po skončení právního zastoupení (rozhodnutí kárného senátu Komory č. 4/05). Konečně se za porušení zákonné povinnosti považuje situace, kdy advokát k přípisu, kterým soudu oznamuje ukončení svého zastupování klienta, přiloží i dopis adresovaný klientce, ve kterém cituje údajné výroky, jež mu jeho klientka sdělila na adresu soudce (rozhodnutí odvolacího kárného senátu Komory č. K 109/02).

Je nepochybné, že povinnost mlčenlivost trvá i po skončení právního vztahu mezi advokátem a klientem a po vyškrtnutí advokáta ze seznamu advokátů.⁵²

3.1.5 Informační povinnost

Informační povinnost je upravena v čl. 9 Etického kodexu, ze Zákona o advokacii ji vyčíst nelze. Informační povinnost se nevztahuje pouze na to, na co se klient advokáta ptá, ale i na záležitosti které se na první pohled mohou zdát pro klienta zanedbatelné. Informování klienta musí být také včasné, protože případné zmeškání lhůty v důsledku pozdního sdělení informace může mít neblahé důsledky na právní postavení klienta.

Etický kodex stanovuje povinnost postupovat při vyřizování klientovy věci vždy pečlivě, rychle, přesně⁵³. Postupem při vyřizování věci se zde míní jakákoliv významnější událost, která může jakkoliv ovlivnit její budoucí vývoj, tedy např. stanovisko protistrany nebo jiných účastníků řízení, výzvy, oznámení a rozhodnutí příslušných orgánů řízení, i nevyžádané reakce třetích osob na věc atp. Rozumí se tím však i postup práce samotného advokáta, tedy třeba informace o přípravě konceptu nebo

---

⁵² Ustanovení § 21 odst. 8 ZA.

⁵³ Ustanovení čl. 9 odst. 1 Etického kodexu.

konečného vyhotovení nějaké listiny, včetně informace o tom, že advokát nemůže dodržet termín prací sjednaný s klientem a žádá o prodloužení tohoto termínu.⁵⁴

Pro způsob poskytnutí informace není stanovena žádná zvláštní forma. V mnoha případech postačí telefonická nebo e-mailová informace, vyžadují-li to však okolnosti případu, bude na místě osobní sdělení (umožňuje-li to místní vzdálenost mezi advokátem a klientem). Vzhledem k tomu, že v praxi se objevily celkem časté výtky klientů na nedostatek informovanosti, je vhodné, aby advokát učinil o splnění informační povinnosti poznámku do tzv. klientského spisu.

Informační povinnost advokáta vůči klientovi by se však neměla omezovat jen na předmět právní pomoci. Měla by dopadat i na podstatu ujednání mezi advokátem a klientem, např. na povahu vztahu mezi nimi (poradenství nebo zastoupení), možné způsoby odměňování advokáta atd.⁵⁵

Protikladem informační povinnosti advokáta je jeho právo na to, aby byl svým klientem informován včas, pravdivě a úplně. Advokát ovšem nesmí přezkoumávat pravdivost nebo úplnost skutkových tvrzení klienta, jestliže mu k tomu klient neudělil souhlas.⁵⁶ V případě, že by se advokát dozvěděl, že k němu klient nebyl upřímný, zakládá to důvod pro odstoupení od smlouvy o poskytování právních služeb.

Dle Evropského kodexu advokát poskytuje klientovi rady a zastupuje ho rychle, svědomitě a pečlivě, dále klienta informuje o vývoji ve svěřené věci⁵⁷.

Kárný senát Komory porušení informační povinnosti několikrát projednával. Mimo jiné například v rozhodnutí č. K 65/04 ze dne 12. 9. 2006, ve kterém vymezil, že závažným porušením povinností advokáta a tedy kárným proviněním je, jestliže advokát řádně a včas neinformoval své klienty o tom, že mu bylo doručeno usnesení soudu, jímž jim bylo přiznáno osvobození od soudních poplatků, ani o tom, že mu byla doručena výzva a následně i urgence k zaplacení soudního poplatku za odvolání, v důsledku čehož klienti poplatek nezaplatili a odvolací řízení bylo zastaveno. Za toto kárné provinění byla, pro představu, udělena pokuta ve výši 20.000,- Kč.

---

⁵⁴ Čermák, K.: Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky. Zvláštní číslo Bulletinu advokacie – listopad 1996, s. 32.

⁵⁵ Macková, A.: Právní pomoc advokátů a její dostupnost. Praha: C.H. Beck, 2001, s. 50.

⁵⁶ Ustanovení čl. 6 odst. 3 Etického kodexu.

⁵⁷ Ustanovení 3.1.2. Evropského kodexu.

3.1.6 Povinnost vést dokumentaci

Dle ustanovení § 25 odst. 1 Zákona o advokacii je advokát povinen vést o poskytnutých právních službách učiněných ve vztahu ke klientovi přiměřenou dokumentaci.⁵⁸ Touto dokumentací se myslí tzv. klientský spis, který může být veden jak v listinné, tak elektronické podobě, jak se k tomu vyjádřila Komora prostřednictvím svého tehdejšího tajemníka v odpovědi na dotaz advokátní kanceláře zveřejněném v Bulletinu advokacie.⁵⁹

Komora přijala také usnesení č. 9/1999 týkající se některých podrobností o dokumentaci advokáta vedené při poskytování právních služeb a o vedení evidence provedených konverzí, které stanoví, že dokumentace musí být vedena tak, aby z ní byl zřejmý postup advokáta při poskytování právních služeb, jakož i oprávněnost účtované odměny. Nejen pro klienta, ale i pro advokáta je vhodné, aby advokát do klientského spisu ukládal všechny relevantní dokumenty týkající se klientovy věci.

Z téhož usnesení Komory vyplývá povinnost advokáta uschovat dokumentaci a klientský spis po dobu pěti let ode dne, kdy ukončil poskytování právních služeb, pokud právní nebo zvláštní stavovský předpis nestanoví jinak.⁶⁰

3.1.7 Odměna advokáta

Advokát poskytuje právní služby zásadně za odměnu (často se hovoří také o tzv. palmáre). Toto právo vyplývá přímo z § 22 odst. 1 Zákona o advokacii. Způsob určení odměny a náhrad advokáta, včetně jejich výše, stanoví Advokátní tarif.⁶¹ Pokud si tedy klient s advokátem dopředu nedohodne jinou variantu odměny, byl ustanoven soudem nebo ve věcech přisudků, platí tzv. mimosmluvní odměna dle Advokátního tarifu, přičemž výpočet mimosmluvní odměny se řídí závaznými pravidly stanovenými právě Advokátním tarifem. O tomto druhu odměny advokáta se podrobněji zmíním v úplném závěru této kapitoly.

---

⁵⁸ Nejedná se o zvláštní dokumentaci týkající se hospodaření s finančními prostředky advokátní kanceláře podle zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví.

⁵⁹ Klouza, J.: K některým otázkám elektronické podoby klientského spisu. Bulletin advokacie, 2001, č. 3, str. 94.

⁶⁰ Např. § 56a odst. 3 ZA stanoví, že pro úschovu dokumentů týkajících se správy majetku je stanovena lhůta desetiletá.

⁶¹ V případě, že se jedná o zaměstnaného advokáta, je odměnou za výkon advokacie mzda stanovená podle zvláštních právních předpisů, která je mu poskytována jeho zaměstnavatelem.

V Obchodním zákoníku jsou otázky týkající se odměny mandátáře upraveny v ustanovení § 571. Úplatnost je jedním ze základních znaků mandátní smlouvy, přičemž platí, že konečná výše nemusí být sjednána již ve smlouvě⁶². Nebyla-li výše úplaty ve smlouvě stanovena, je mandant povinen zaplatit mandatáři takovou úplatu, která je obvyklá v době uzavření smlouvy za činnost obdobnou činnosti, kterou mandatář uskutečnil při zařizování záležitosti. Úprava mandátní smlouvy týkající se odměny mandátáře se však nepoužije, protože advokátní předpisy obsahují úpravu speciální.

a) Smluvní odměna

Řada advokátních kanceláří Advokátní tarif nepoužívá a odměnu s klientem sjednává smluvně, hovoříme tedy o tzv. *smluvní odměně*. Klient by si měl vždy předem smluvní ceny advokátní kanceláře zjistit, poněvadž každá advokátní kancelář může mít sazby nastaveny jinak.

Zákon o advokacii umožňuje advokátovi, aby od klienta požadoval na poskytování právních služeb přiměřenou zálohu.⁶³ Jestliže je advokát plátcem daně z přidané hodnoty, navýší se ještě jeho odměna (ať už smluvní nebo mimosmluvní) o tuto daň, která činí v současné době dvacet procent.⁶⁴ Neposkytuje-li advokát právní služby až do úplného vyřízení věci nebo souboru věcí, anebo neposkytuje-li je po celou dobu sjednaného období, přísluší mu poměrná část smluvní odměny. V případě, že byl advokát ustanoven, hradí jeho odměnu stát.⁶⁵ Na možnost bezplatné právní pomoci by měl advokát potenciálního příjemce bezplatné právní pomoci upozornit (čl. 9a odst. 9 Etického kodexu).

Pravidla týkající se smluvní odměny advokáta jsou dále upravena v čl. 10 Etického kodexu. Advokát je povinen klientovi poskytnout pravdivé informace o očekávaném rozsahu svých výkonů a na jeho žádost také výši mimosmluvní odměny v dané věci, aby měl klient možnost porovnat jednotlivé cenové úrovně. Nelze z toho však vyvodit, že by smluvní odměna měla odpovídat odměně mimosmluvní.

---

⁶² Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 12. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 1116.

⁶³ Ustanovení § 22 odst. 1 ZA.

⁶⁴ Ustanovení § 23a ZA.

⁶⁵ Ustanovení § 23 ZA.

Dalším neopomenutelným principem spojeným s odměnou advokáta je požadavek přiměřenosti smluvní odměny.⁶⁶ Smluvní odměnu je vždy třeba porovnat s hodnotou a složitostí věci. Při nejasnostech u konkrétního určení hodnoty věci stanoví § 8 a násl. Advokátního tarifu pravidla pro její určení. Potíže však může činit určení složitosti věci. Složitost věci bude odvislá např. od toho, co klient od služeb advokáta očekává, zda mu postačí pouze základní orientace ve věci nebo zda si bude přát detailní popis všech možných postupů. Stejně tak je rozdíl, jestli klient požaduje pouze zachování jeho práv nebo jejich prosazení v plné šíři.

K usnadnění interpretace, zda se jedná o smluvní odměnu přiměřenou či nikoliv, počítá Etický kodex ve čl. 10 odst. 3 s několika subjektivními kritérii. Řadíme mezi ně např. vyjednávací schopnosti a možnosti advokáta, speciální znalosti a zkušenosti advokáta, jeho pověst, časové požadavky klienta na vyřízení věci, obtížnost a novost skutkových a právních problémů a také pravděpodobnost, že v důsledku převzetí věci klienta bude advokát muset odmítnout převzetí jiných věcí. Bude na orgánech činných v kárném řízení, aby hlediska přiměřenosti smluvní odměny při konkrétním rozhodování dále propracovaly a dbaly při tom vždy nejen o přiměřenou ochranu spotřebitele, ale i o to, aby nedocházelo ke zbytečným zásahům do zdravých soutěžních vztahů mezi advokáty. Účelem ustanovení o přiměřenosti odměny rozhodně není dosáhnout nivelizace smluvních odměn advokátů, nýbrž přispět k ochraně těch spotřebitelů právních služeb, kteří takovou ochranu proti advokátovi potřebují.⁶⁷

Pro lepší představu, jak může ujednání o smluvní odměně vypadat, přikládám ukázkou z Všeobecných obchodních podmínek mimopražské advokátní kanceláře: “I pokud to není výslovně ujednáno ve zvláštní smlouvě, je advokáta oprávněn výjimečně zvýšit smluvní odměnu až na dvojnásobek, pokud jde o zvlášť mimořádně náročné právní služby, zejména za použití cizího jazyka nebo cizího práva, za právní služby vysoce specializované a za právní služby, které si klient vyžádá mimo běžné úřední hodiny“. Na tomto ujednání je zřetelně vidět, že např. použití cizího jazyka je oprávněně možné považovat za důvod pro zvýšení smluvní odměny advokáta a tato odměna bude považována za přiměřenou, plně v souladu právě s ustanovením čl. 10 odst. 3 Etického kodexu, které umožňuje přihlídnout při stanovování odměny mimo

---

⁶⁶ Ustanovení čl. 10 odst. 2 Etického kodexu.

⁶⁷ Čermák, K.: Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky. Zvláštní číslo Bulletinu advokacie – listopad 1996, s. 37.

jiné ke speciálním znalostem advokáta, ke kterým znalosti cizích jazyků nepochybně patří.

Další důležitou povinností týkající se odměny advokáta, je povinnost advokáta vést přiměřenou evidenci o svých výkonech, aby později mohl případně klientovi podat vysvětlení o tom, že jeho odměna odpovídá provedeným službám.

V rámci smluvní odměny dále rozlišujeme, zda se jedná o smluvní odměnu podílovou, časovou nebo fixní.

- Tzv. podílová odměna

V čl. 10 odst. 5 a 6 Etického kodexu je upravena otázka tzv. *podílových odměn*. Rozlišuje 2 typy podílových odměn, jednak odměnu stanovenou podílem na hodnotě věci (nebo také tzv. *contingency fee*) a jednak odměnu stanovenou podílem na výsledku věci (tzv. *success fee*). Konkrétně si lze u prvního případu představit odměnu stanovenou jako např. tři procenta z ceny převáděné nemovitosti a ve druhém případě by pak mohla být odměna stanovena jako deset procent z pohledávky vymožené advokátem. Tyto způsoby určení odměny jsou vhodné zejména tam, kde si klient není jistý výsledkem sporu, a proto nechce nést riziko případného neúspěchu. Riziko pak na sebe bere advokát, který, má-li úspěch, může získat mnohem větší odměnu, než by byl jinak klient ochoten sjednat.

V americkém právním prostředí je způsob sjednání honoráře ve formě podílové odměny, s výjimkou trestních věcí, přípustný. Evropské právní prostředí naproti tomu prosazuje zákaz ujednání, kterým by se odměna stanovila podílem na výsledku. Nicméně sjednání odměny podílem na hodnotě věci je dovolené.

Advokátní tarif ani Zákon o advokacii výslovně podílovou odměnu neupravují ani ji nezakazují.⁶⁸ V ustanovení čl. 10 odst. 3 Etického kodexu je upravena možnost sjednat odměnu jako podíl na hodnotě věci, která je předmětem právní pomoci, nicméně musí být přiměřená.

Odměna stanovená jako podíl na výsledku řízení se dle Etického kodexu připouští, jsou-li pro její sjednání důvody zvláštního zřetele hodné, zejména důvody majetkové a sociální, a pokud takto sjednaná odměna odpovídá výše uvedeným obecným zásadám o přiměřenosti odměny. Výsledkovou odměnu bude tedy možno sjednat výjimečně, např. při sporech o náhradu škody z pracovních úrazů, při sporech o výživné mezi zletilými

---

⁶⁸ Macková, A.: Právní pomoc advokátů a její dostupnost. Praha: C.H. Beck, 2001, s. 139.

osobami i při jiných majetkových sporech, kde schopnost žadatele o právní službu uhradit odměnu je zcela nebo z větší části odvislá od výsledku sporu a kde by nemožnost sjednat výsledkovou odměnu bránila v přístupu k právu.⁶⁹

Kromě odměn podílových, lze mezi advokátem a klientem sjednat ještě také odměnu časovou nebo fixní (není vyloučeno, aby se tyto smluvní odměny navzájem kombinovaly).

- Časová odměna

Časová odměna je odvozena od časové jednotky strávené advokátem při vyřizování příslušné klientovy věci. Časová jednotka bude nejčastěji hodina, ale není vyloučeno, aby se jednalo i o menší časové úseky, např. půlhodiny nebo čtvrt hodiny. Advokátní tarif v této souvislosti v § 4 odst. 1 stanoví, že není-li dohodnuto jinak, náleží advokátovi dohodnutá sazba časové odměny za každou započatou časovou jednotku. Časová odměna je pravděpodobně nejčastěji sjednávanou odměnou, odpovídá totiž přesně strávenému času, který advokát na práci vynaloží, u jednoduchého právního problému je tedy celková sazba nižší než u problému komplikovaného a dlouhotrvajícího.

Nevýhodou takto sjednané odměny bývají spory ohledně časové délky účtované práce, advokát je sice povinen vést o své činnosti přiměřené záznamy a na požádání je předložit klientovi, ale z pohledu klienta je velmi těžké odhadnout, kolik času nad zadaným právním úkonem advokát opravdu strávil.⁷⁰ Obvyklá hodinová sazba se pohybuje v rozmezí pět set až pět tisíc korun, přičemž záleží na mnoha faktorech, které stanovení takové sazby ovlivňují.

- Fixní odměna

Naproti tomu *fixní* nebo také někdy *paušální odměna* se stanoví přesně danou paušální částkou, přičemž pevná částka nemusí být vždy stanovena jen pro jednu konkrétní právní věc. Existují případy, kdy má větší obchodní společnost s určitým advokátem uzavřenou smlouvu, na jejímž základě jí advokát poskytuje právní služby ve všech věcech za pevně stanovenou částku, která se vyplácí bez ohledu na objem odvedené práce.⁷¹ Výhodou takto nastaveného systému je nesporně zaručení stálého

---

⁶⁹ Čermák, K.: Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky. Zvláštní číslo Bulletinu advokacie – listopad 1996, s. 38.

⁷⁰ Patěk, D.: Advokát, klient a peníze. Právní rádce, 2005, č. 9, s. 12.

⁷¹ Patěk, D.: Advokát, klient a peníze. Právní rádce, 2005, č. 9, s. 12.

příjmu pro advokáta. Pro společnost, která si takové služby objednává, to potom přináší možnost dopředu kalkulovat s náklady na právní služby. Tento způsob stanovení odměny nevyvolává u klientů tolik pochybností vztahujících se k oprávněnosti odměny jako u odměny časové, přesto se však v praxi příliš nevyužívá vzhledem k tomu, že je náročné stanovit časovou i obsahovou náročnost konkrétních právních problémů.

b) Mimosmluvní odměna

Výše mimosmluvní nebo také někdy tarifní odměny je určena v § 6 a násl. Advokátního tarifu, a to podle sazby mimosmluvní odměny za jeden úkon právní služby a podle počtu úkonů, které advokát ve věci vykonal. Jednotlivé sazby a jim odpovídající tarifní hodnoty jsou uvedeny v § 7 Advokátní tarifu.

Tarifní hodnotou se zásadně myslí výše peněžitého plnění, cena věci nebo práva, jichž se právní úkon týká. Výjimky z tohoto obecného pravidla jsou uvedeny v § 8 a násl. Advokátního tarifu, jedná se např. o stanovení konkrétních částek tarifní hodnoty pro trestní řízení, stanovení tarifní hodnoty 1.000,- Kč pro přestupkové řízení či určení, že v dědickém řízení bude tarifní hodnotu věci tvořit čistá hodnota dědického podílu klienta. Za úkon právní pomoci je dle Advokátního tarifu považována právní porada s klientem, převzetí a příprava zastoupení nebo obhajoby, písemné podání soudu nebo jinému orgánu týkající se věci samé, účast při vyšetřovacích úkonech v přípravném řízení, prostudování spisu při skončení vyšetřování, sepsání právního rozboru věci, jednání s protistranou nebo také podnět k podání stížnosti pro porušení zákona a vyjádření ke stížnosti pro porušení zákona.⁷² V souvislosti s výše uvedeným rozhodl kárný senát Komory ve věci č. 6/95, že sepsání protokolu o předání písemností klientovi po skončení zastoupení není účtovatelným úkonem.

Kromě toho upravuje Advokátní tarif také možnost snížení a zvýšení mimosmluvní odměny. Zvýšení až na trojnásobek se předpokládá v případech mimořádně obtížných úkonů právní služby zejména, je-li k nim třeba použít cizího práva nebo cizího jazyka, popř. úkonů časově náročných. Naproti tomu snížit odměnu až o dvacet procent je možné v případě, že advokát činí společné úkony při zastupování nebo obhajobě dvou nebo více osob.

---

⁷² Ustanovení § 11 odst. 1 Advokátního tarifu s tím, že pro odst. 2 je přiznána odměna v poloviční výši.

Dle ustanovení § 572 ObchZ je mandant povinen uhradit mandatáři náklady, které mandatář nutně nebo účelně vynaložil při splnění svého závazku, ledaže z jejich povahy vyplývá, že jsou již zahrnuty v úplatě. V ustanovení § 13 a 14 Advokátního tarifu je toto pravidlo speciálně upraveno pro potřeby vztahu advokát - klient a stanoví, že advokát má mimo nároku na odměnu, nárok také na náhradu hotových výdajů a náhradu za promeškaný čas.

Náhrada hotových výdajů se týká výdajů účelně vynaložených v souvislosti s poskytováním právních služeb, zejména pak jde o soudní a jiné poplatky, cestovní výdaje, poštovné, telekomunikační poplatky, znalecké posudky a odborná vyjádření, překlady, opisy a fotokopie. Jestliže advokát očekává, že výdaje mohou být vyšší, je možné se domluvit na přiměřené paušální částce jako náhradě veškerých nebo některých hotových výdajů, jejichž vynaložení se předpokládá v souvislosti s poskytnutím právní služby.

Co se týká *náhrady za promeškaný čas*, ta náleží advokátovi v souvislosti s poskytnutím právních služeb při úkonech prováděných v místě, které není sídlem nebo bydlištěm advokáta, za čas strávený cestou do tohoto místa a zpět nebo také za čas promeškaný v důsledku zpoždění zahájení jednání před soudem nebo jiným orgánem, jestliže toto zpoždění činí více než 30 minut. Není-li dohodnuto jinak, činí tato odměna 1.000,- Kč za každou započatou hodinu.

Tuto kapitolu bych zakončila zmíněním některých rozhodnutí kárného senátu Komory týkajících se pochybení advokátů v souvislosti s odměnou za poskytování právních služeb. Jedná se např. o rozhodnutí č. 2/02, které stanoví, že závažným porušením povinnosti advokáta a tedy kárným proviněním je, jestliže fakturuje odměnu za právní služby v rozporu s dohodou s klientem i v rozporu s Advokátním tarifem a navíc přes upozornění klienta na svém pochybení trvá, a vypoví mu plnou moc s odůvodněním, že se vyhýbá zaplacení takto vystavené faktury. Dále bych zmínila rozhodnutí č. 4/06, ve kterém se řešil případ, kdy advokát neuzavřel s klientem dohodu o odměně, která by byla v souladu s Advokátním tarifem, svévolně nakládal a manipuloval s finančními prostředky klienta a služby za právní pomoc vyúčtoval způsobem odporujícím platným předpisům, přičemž nebyl schopen účetními doklady doložit vynaložení značných prostředků klienta na tzv. „nadstandardní služby“. Dle

kárného senátu Komory tím advokát zpochybnil prestiž advokacie a důvěru veřejnosti ve služby advokacie jako celku.

Poslední poznámka bude patřit úpravě odměn v Evropském kodexu, kde na základě čl. 3.3 advokát nemůže uzavírat smlouvu o výsledkovém honoráři před definitivním ukončením věci, pokud se klient v takové smlouvě zavazuje zaplatit advokátovi podíl na výsledku. Advokát je povinen informovat klienta o výši odměny a ta musí být spravedlivá a odůvodněná. Účtovaná odměna se řídí předpisy komory, jejímž je advokát členem. Advokát může požadovat zálohu na odměnu nebo (a) výlohy, nesmí však přesáhnout rozumný odhad odměny a pravděpodobných výloh. Dále je stanovena povinnost, že advokát se nesmí o odměnu rozdělit s jinou osobou, která není advokátem, vyjma případů, kdy advokát vykonává činnost ve sdružení s touto osobou. Advokát by se také měl snažit o co finančně nejefektivnější řešení sporu a klientovi by měl ve vhodném okamžiku případně poradit pokus o mimosoudní vyrovnání. Stejně tak by měl klienta informovat o případném nároku na bezplatnou právní pomoc.

3.1.8 Osobní odpovědnost advokáta (soukromoprávní, trestní, kárná)

a) Soukromoprávní odpovědnost

Advokát stejně jako jakýkoliv jiný subjekt soukromého práva odpovídá za své jednání, resp. jeho důsledky. Advokát je odpovědný vůči klientovi za případnou škodu, kterou způsobí v důsledku svého profesního pochybení v souvislosti s výkonem advokacie.⁷³ Jestliže škodu způsobil tzv. zaměstnaný advokát, pak klientovi odpovídá zaměstnavatel advokáta.

Odpovědnost advokáta za škodu je odpovědností objektivní (tedy bez zavinění) založenou na splnění tří předpokladů, jimiž jsou porušení právní povinnosti advokáta při výkonu advokacie, vznik škody a příčinná souvislost mezi nimi. Přitom je rozhodující, zda – nebýt škodné události – by ke škodě nedošlo, nebo naopak zda by škodlivý následek nastal i bez této skutečnosti.

Advokát se odpovědnosti za škodu může zprostit, jestliže prokáže, že škodě nemohlo být zabráněno ani při vynaložení veškerého úsilí. Principem, který odpovídá těmto východiskům je pak neomezená osobní odpovědnost zaručená povinností advokáta, aby byl klient chráněn před případnou advokátovou nesolventností. Tato

---

⁷³ Ustanovení § 24 ZA.

konstrukce má za cíl motivaci k co největší možné kvalitě právní pomoci a současně ochranu klienta.⁷⁴

Aby bylo zajištěno, že advokát bude finančně schopen škodu klientovi nahradit, je v Zákoně o advokacii zakotvena povinnost advokáta být pro tento případ pojištěn. Minimum je pojištění na škodu ve výši jednoho milionu korun, ovšem mnozí advokáti jsou pojištěni i na částky vyšší.⁷⁵ Jestliže je advokacie vykonávána ve společnosti či ve sdružení, potom platí částka jeden milion korun pro každého člena společnosti či sdružení, přičemž u komanditní společnosti jsou k platbě povinni pouze komplementáři.

Vedle odpovědnosti za škodu způsobenou výkonem advokacie samotného advokáta, o jehož odpovědnost jde, odpovídá v rámci odpovědnosti za škodu každý advokát i za škodu způsobenou fakticky jinými subjekty (osobami), které k poskytování právních služeb použil a jež jsou od advokáta odlišné, jestliže tyto osoby způsobily klientovi určitého advokáta škodu. Může jít o zástupce advokáta nebo o jeho zaměstnance (s výjimkou tzv. zaměstnaného advokáta), a v tomto směru tak jde v podstatě o právní odpovědnost advokáta za škodu způsobenou jinou osobou.⁷⁶ Klientem (poškozeným) je pak nutno rozumět kohokoliv, s kým advokát uzavřel smlouvu o poskytování právních služeb.

Určitý problém může v problematice odpovědnosti advokáta za škodu činit vymezení protiprávnosti, tedy to, zda byly právní služby poskytnuty v rozporu s objektivní právem. Pod porušením této primární povinnosti si lze zejména představit nesprávné poskytnutí právních služeb, to je takové poskytování, při kterém dojde k porušení jakékoliv právní povinnosti (ať už stanovené zákonem či stavovským předpisem). Typickým příkladem bude v praxi např. zmeškání lhůty k podání opravného prostředku ve prospěch klienta, resp. vůbec zmeškání jakékoli „tvrdé“ lhůty, kteréžto provinění lze považovat za negaci skutkové podstaty § 16 odst. 2 věta první Zákona o advokacii, čili povinnosti advokáta jednat při výkonu advokacie čestně a zejména svědomitě. Dalším relativně častým případem porušení povinnosti advokáta vedoucím ke škodě klienta může být porušení povinnosti mlčenlivosti o skutečnostech,

---

⁷⁴ Macková, A.: Právní pomoc advokátů a její dostupnost. Praha: C.H. Beck, 2001, s. 51.

⁷⁵ Patěk, D.: Vztah advokáta a klienta. Právní rádce, 2005, č. 2, s. 11.

⁷⁶ Buchta, Z. K odpovědnosti advokáta za škodu způsobenou z neznalosti. Právní rozhledy, 2008, č. 2, s. 58.

kteře se advokát dověděl v souvislosti s poskytováním právních služeb uloženou mu v § 21 ZA.⁷⁷

I přesto, že nemuselo dojít k porušení povinnosti ze strany advokáta, nemusí být klient s výsledkem poskytovaných právních služeb spokojen. Nelze však usuzovat, že právní služby byly advokátem poskytnuty nesprávně a měl by tak nést odpovědnost za majetkovou újmu klienta. Žádný advokát nemůže stoprocentně svému klientovi zajistit úspěch ve věci, protože každý případ je vždy závislý na okolnostech, které leží mimo vliv advokáta. Měřítkem tzv. správnosti poskytování služeb nemůže být tedy úspěch ve věci, protože by to znamenalo odpovědnost advokáta za škodu ve všech nevyhraných sporech. Na druhou stranu, pokud postupuje advokát odborně nesprávně, např. z neznalosti, měla by odpovědnost za škodu nastoupit.⁷⁸

Z mandátní smlouvy navíc pro mandatáře vyplývá ještě odpovědnost za škodu na věcech, které převzal za účelem zařízení obchodní záležitosti od mandanta nebo třetích osob (§ 570 ObchZ). Tyto věci je mandatář povinen dát včas pojistit, jen když tak stanoví smlouva nebo když jej mandant o to požádá, a to na účet mandanta. Jedná se o odpovědnost objektivní, která je v souladu s úplatností mandátní smlouvy a s povinností zařizovat záležitost s odbornou péčí. Deliberovat se může mandatář jen tehdy, jestliže prokáže, že škodu nemohl odvrátit ani při vynaložení odborné péče.⁷⁹

b) Trestní odpovědnost

Advokáti (na rozdíl od exekutorů) nemají postavení úřední osoby (dle Starého trestního zákona „veřejného činitele“) ve smyslu ustanovení § 127 Trestního zákoníku, takže se nemohou dopustit trestných činů podle § 329, 330 a nepožívají ani ochrany jako veřejní činitelé. Stejně tak nejsou v Trestním zákoníku žádné zvláštní skutkové podstaty, které by mohli spáchat jen advokáti nebo naopak kterých by se advokáti nemohli dopustit.

V České republice neexistuje oficiální statistika o počtu odsouzených advokátů nebo jimi spáchaných trestných činů, ani judikatura není v této oblasti příliš bohatá, nicméně

---

⁷⁷ Buchta, Z.: K odpovědnosti advokáta za škodu způsobenou z neznalosti. Právní rozhledy, 2008, č. 2, s. 59.

⁷⁸ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 12. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 1115.

⁷⁹ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 12. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 1115.

některé trestní věci se vyznačují určitými zvláštnostmi, které vyplývají ze skutečnosti, že pachatelem nebo spolupachatelem je advokát.⁸⁰ Z tabulky níže uvedené však můžeme alespoň vidět, kolik bylo v letech 2004 a 2005 v souvislosti se trestním stíháním projednáváno pozastavení výkonu advokacie a kolik advokátů bylo v důsledku pravomocného odsouzení vyškrtnuto ze seznamu advokátů.

Počet projednávaných pozastavení výkonu advokacie (na základě trestního stíhání) a počet vyškrtnutí advokátů (na základě pravomocného odsouzení).					
Rok	celkem	Pozastaveno	zrušení pozastavení	vyškrtnuto	nepozastaveno
2004	30	4	2	3	16
2005	10	1	1	0	6

Tabulka č. 3.1: Počet projednávaných pozastavení výkonu advokacie a počet vyškrtnutí advokátů. Zdroj: Česká advokátní komora

Advokát (stejně jako advokátní koncipient) má povinnost oznámit Komoře, že proti němu bylo zahájeno trestní řízení pro úmyslný trestný čin.⁸¹ Komora potom zvažuje, zda z důvodu trestního řízení vedeného proti advokátovi rozhodne o pozastavení výkonu advokacie. Při rozhodování Komory je pomyslným jazýčkem na vahách zejména to, zda setrvání obviněného či obžalovaného advokáta ohrožuje důvěru veřejnosti v řádný výkon advokacie či nikoliv.

Advokát může být trestně odpovědný za trestné činy, které spáchal přímo sám (nejčastěji se jedná o trestné činy hospodářské a proti majetku spáchané podle Starého trestního zákona, např. rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 5 Tdo 877/2007) nebo spolu s jinými osobami které nejsou advokáty. Ve druhém případě přichází v úvahu především obecné formy upravené Starým trestním zákonem, a to v podobě spolupachatelství a účastenství (a z něj zejména návod nebo pomoc).⁸²

O účastenství ve formě návodu k spáchání trestného činu se jedná v případě, že advokát v rámci poskytování právních služeb v klientovi vzbudí rozhodnutí spáchat trestný čin, např. tím, že mu poradí, aby klient jako podnikatel v součinnosti s jiným podnikatelem falšoval určité výdaje, které uplatňuje v daňovém přiznání a zkrátí tím

⁸⁰ Púry, F.: K trestní odpovědnosti advokátů v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu ČR. Bulletin advokacie, 2010, č. 1, s. 27.

⁸¹ Srov. § 29 odst. 2 ZA.

⁸² Púry, F.: K trestní odpovědnosti advokátů v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu ČR. Bulletin advokacie, 2010, č. 1, s. 32.

daň ze svých příjmů (§ 240 odst. 1 Trestního zákoníku). Co se týká pomoci k trestnému činu, tak advokát je pomocníkem např. jestliže klientovi odstraní překážky bránící mu spáchání trestného činu, poskytl mu radu, opatřil mu prostředky ke spáchání trestného činu apod.⁸³

Je-li advokát pravomocně odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody za úmyslný trestný čin spáchaný v souvislosti s výkonem advokacie, vyškrtně ho Komora ze seznamu advokátů, který vede. Pokud byl advokát pravomocně odsouzen za jiný úmyslný trestný čin, než v souvislosti s výkonem advokacie nebo pokud byl odsouzen k jinému trestu než nepodmíněnému trestu odnětí svobody, Komora zvažuje, zda jeho trestná činnost ohrozila důvěru veřejnosti v řádný výkon advokacie. Jestliže dojde k názoru, že jeho setrvání v advokacii by působilo společensky tak negativně, že by poškodilo důvěru v advokacii jako takovou, pak dotyčného ze seznamu advokátů rovněž vyškrtně.

c) Kárná odpovědnost

Advokát i advokátní koncipient jsou kárně odpovědní za kárné provinění. Dle § 32 odst. 1 Zákona o advokacii je kárným proviněním závažné a opětovně zaviněné porušení povinností stanovených advokátovi nebo advokátnímu koncipientovi. O kárném provinění se rozhoduje v kárném řízení, jehož podrobná úprava je obsažena v ustanovení § 32-35e Zákona o advokacii a na něj pak navazujícím Advokátním kárném řádu.

Prvotním impulsem pro zahájení kárné řízení je kárné provinění, po němž následuje podání žaloby kárným žalobcem (tím může být předseda kontrolní rady nebo ministr spravedlnosti). Na jejím základě rozhoduje tříčlenný kárný senát složený ze zástupců kárné komise Komory o tom, zda se advokát nebo advokátní koncipient dopustili kárného provinění a o uložení kárného opatření. Kárná žaloba musí být podána do šesti měsíců ode dne, kdy se kárný žalobce o kárném provinění dozvěděl, nejpozději však do dvou let ode dne, kdy ke kárnému provinění došlo.⁸⁴ Kárný obvinění má právo se vyjádřit ke všem skutečnostem, které jsou mu kladeny za vinu, hájit se a navrhnout

---

⁸³ Púry, F.: K trestní odpovědnosti advokátů v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu ČR. Bulletin advokacie, 2010, č. 1, s. 33.

⁸⁴ Ustanovení § 33 odst. 2 ZA.

důkazy, které by měly být provedeny.⁸⁵ Pro rozhodnutí v kárném řízení je rozhodující skutkový a právní stav v době, kdy ke kárnému provinění došlo, pozdější právní úpravy se použije tehdy, je-li to pro kárného obviněného příznivější.

Kárný senát může advokátovi uložit následující kárná opatření: napomenutí, veřejné napomenutí, pokutu až do výše stonásobku minimální měsíční mzdy stanovené zvláštním právním předpisem,⁸⁶ dočasný zákaz výkonu advokacie uložený na dobu od šesti měsíců do tří let a konečně také vyškrtnutí ze seznamu advokátů. Pro advokátního koncipienta jsou kárná opatření trochu mírnější. Proti rozhodnutí kárného senátu může účastník do patnácti dnů podat odvolání.

3.1.9 Právo na substituci

Zákon o advokacii upravuje práva a povinnosti jak pro substituenta, tak i pro substituta (§ 26). Substituentem se rozumí osoba, která se nechává v určité věci zastupovat a uděluje pokyny substitutovi, tedy osobě, která substituenta zastupuje.

Ustanovení § 26 odst. 1 Zákona o advokacii stanoví, že se advokát může dát v rámci svého pověření zastoupit jiným advokátem. Advokát substituta informuje o podstatných okolnostech konkrétního případu a o svém názoru na věc. Zároveň by měl klienta poučit, že je (jako advokát) oprávněn využít možnost substituce. Dojde-li k tomu, že je právní pomoc poskytována prostřednictvím jiného advokáta, odpovídá za její řádné poskytnutí klientovi advokát, který substituta pověřil. Odpovědnost substituenta za řádné poskytnutí právní pomoci tím není dotčena.⁸⁷

Substituce bude typicky využita v případech, kdy advokát, který byl pověřen v určité věci právním zastoupením, nemůže osobně tuto službu vykonat (zejména z časových důvodů). Často se potom substitutem stane jiný advokát, který vykonává advokacii v rámci téže advokátní kanceláře. V těchto případech obvykle k problémům nedochází. V praxi je naopak kamenem úrazu mezi advokátem a jeho klientem oprávnění advokáta nechat se zastoupit při jednotlivých úkonech advokátním koncipientem nebo jiným zaměstnancem advokáta.⁸⁸ Aby bylo zamezeno právě takovým zbytečným nedorozuměním mezi advokátem a klientem v souvislosti s tím,

---

⁸⁵ Ustanovení § 33 odst. 4 ZA.

⁸⁶ Nařízení vlády č. 303/1995 Sb., o minimální mzdě, ve znění pozdějších předpisů.

⁸⁷ Schelleová, I., Schelle, K., Čuhelová, J., Schelle, K., jr.: Organizace justice a právní služby. KEY Publishing s.r.o., 2008, s. 136.

⁸⁸ Patěk, D.: Vztah advokáta a klienta. Právní rádce, 2005, č. 2, s. 10.

koho advokát jako svého zástupce ustanoví, přijalo představenstvo Komory usnesení č. 6/1998 ze dne 8. prosince 1998, kterým se stanoví pravidla pro výkon substitučního oprávnění advokátních koncipientů a jiných zaměstnanců advokáta. Dle čl. 1 tohoto usnesení je advokát oprávněn ustanovit podle § 26 odst. 2 Zákona o advokacii advokátního koncipienta nebo jiného svého zaměstnance svým zástupcem pro jednotlivé úkony právní pomoci, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak. Aby byla chráněna práva klienta, může advokát výše zmíněné osoby ustanovit pro provedení takových úkonů právní pomoci, u nichž lze vzhledem k jejich znalostem, osobním vlastnostem a dosavadní praxi, jakož i vzhledem k povaze věci předpokládat, že je provedou s potřebnou odbornou péčí a v souladu s právy a povinnostmi, které pro advokáta vyplývají ze Zákona o advokacii a ze stavovských předpisů. Advokát by měl těmto osobám udělit náležité poučení a v případě advokátního koncipienta by měl advokát sledovat především jeho řádnou přípravu na povolání advokáta, jakož i dbát dalších povinností, které v souvislosti s výchovou advokátních koncipientů vyplývají z jiných stavovských předpisů.⁸⁹

Etický kodex obsahuje další pravidla týkající se substituce. Čl. 13 odst. 1 stanoví, že substitutovi náleží mimosmluvní odměna ve výši podle Advokátního tarifu (není-li ujednáno jinak). Tím se má na mysl dohoda o smluvní odměně při dodržení zásady přiměřenosti smluvní odměny. Substituent přitom odpovídá za její výplatu.

V Etickém kodexu je dále upravena situace, kdy dožádaný advokát odmítá substituci převzít. V takovém případě to musí advokátovi sdělit bez zbytečného odkladu a je povinen provést ta opatření, která nesnesou odkladu a jsou nezbytná k odvrácení nepříznivých následků pro substituenta nebo jeho klienta.⁹⁰ Není tedy povinností dožádaného advokáta převzít právní zastoupení klienta, což také odpovídá jeho právu na odmítnutí poskytnutí právní služby.⁹¹

Žádost o provedení substituce i zpráva o jejím provedení musí odpovídat péči řádného odborníka a okolnostem případu. Způsoby, jakými mezi sebou substituent a

---

⁸⁹ Usnesení představenstva České advokátní komory č. 1/1998 Věstníku, o výchově advokátních koncipientů a dalším vzdělávání advokátů.

⁹⁰ Čl. 13 odst. 2 Etického kodexu.

⁹¹ Tato úprava je analogická k úpravě v čl. 8 odst. 1 Etického kodexu s tím rozdílem, že povinnosti, jež má advokát dle čl. 13 odst. 2 jsou širší než ty, které má dle čl. 8 odst. 1. Nepříznivé následky, s nimiž počítá dříve zmíněné ustanovení, jsou totiž širším pojem než pojem závažné újma, s níž počítá čl. odst. 1. Navíc ochrana podle čl. 13 odst. 2 je poskytována nejen klientovi, ale i dožadujícímu advokátovi, a to v širokém rozsahu jakýchkoliv nepříznivých následků.

substitut komunikují, mohou mít rozličnou podobu (ústní komunikace v rámci jedné advokátní kanceláře nebo naopak korespondenční styk mezi dvěma značně vzdálenými advokáty), proto musí konkrétní žádosti o substituci odpovídat i způsob jejího provedení. Péči řádného odborníka a okolnosti případu budou muset tedy v každé jednotlivé záležitosti odpovědně posuzovat orgány činné v kárném řízení.⁹²

Je více než zřejmé, že práva a povinnosti týkající se substituce se vztahují i na styk se zahraničními advokáty. Navíc z Evropského kodexu vyplývá, že v případě, že advokát z jednoho členského státu spolupracuje s advokátem z jiného členského státu, mají oba za povinnost vzít do úvahy rozdíly, které mohou existovat mezi dotčenými právními řády a profesními organizacemi, pravomocemi a povinnostmi advokátů v dotčených členských státech (čl. 5.2.2.).

Ustanovení mandátní smlouvy týkající se zastoupení stanoví, že mandatář je povinen zařídit záležitost osobně, jen jestliže tak stanoví smlouva. Poruší-li tuto povinnost, odpovídá za škodu tím způsobenou mandantovi.⁹³ Mandant bude vyžadovat osobní vyřízení záležitosti od mandatáře zejména v případech, kdy má důvěru k jeho osobním znalostem, dovednostem a poctivosti v jednání. Zákon o advokacii však výslovně stanoví právní úpravu zvláštní, odlišnou od mandátní smlouvy, kdy advokátovi přímo dává možnost, aby se v rámci pověření dal zastoupit jiným advokátem. Právní úprava mandátní smlouvy se tedy v tomto případě nepoužije.

3.1.10 Klientovy prostředky a správa cizího majetku

Dle ustanovení § 56 a 56a Zákona o advokacii je advokát oprávněn spravovat cizí majetek, tedy i klientovy prostředky, včetně výkonu funkce insolvenčního správce podle zvláštního právního předpisu.⁹⁴ Cizí majetek představují zejména peníze, cenné papíry a jiný majetek převzatý advokátem do úschovy. Tento cizí majetek je advokát povinen uložit na zvláštní účet u banky nebo u jiné osoby oprávněné podle zvláštních předpisů k přijímání vkladů nebo ke správě cenných papírů nebo jiného majetku. Klient je povinen uhradit advokátovi náklady, které mu vznikly se správou peněz, cenných papírů a dalšího převzatého majetku.

---

⁹² Čermák, K.: Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky. Zvláštní číslo Bulletinu advokacie – listopad 1996, s. 45.

⁹³ Ustanovení § 568 ObchZ.

⁹⁴ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Advokát je dále povinen uschovávat smlouvu o správě majetku, kopie klientem předložených dokladů, plnou moc udělenou mu klientem, popřípadě další listiny vzniklé v souvislosti se správou majetku, a to po dobu deseti let od ukončení správy. V souvislosti s touto problematikou přijalo představenstvo Komory usnesení č. 7/2004, kterým stanovilo pokyny pro provádění úschovy peněz, cenných papírů, atd.

Z tohoto předpisu vyplývá, že smlouva o úschově nebo smlouva o správě majetku, kterou advokát uzavírá při správě klientova majetku, musí mít písemnou formu. Písemná forma má určité taxativní náležitosti a lze dovést, že bez jejich splnění by ji bylo možné považovat za neplatnou.

Advokát je oprávněn převzít od klienta finanční prostředky (ať už v hotovosti či bezhotovostním převodem na účet advokáta) nejvýše do částky 15 000 EUR a takto převzaté prostředky je pak advokát bez zbytečného odkladu povinen nejpozději do pěti pracovních dnů uložit na zvláštní účet advokáta u banky. Stejně tak tento bankovní účet musí splňovat stavovským předpisem vyjmenované náležitosti, aby bylo možné prostředky klienta jednoznačně identifikovat. Ve smlouvě o úschově by měly být uvedeny podmínky výběru nebo výplaty peněz. Pokud tomu tak není, musí advokát klienta informovat o podmínkách výběru nebo výplaty před převzetím peněžních prostředků do úschovy. Z uvedeného se dovozuje, že advokát je povinen s penězi přijatými od klienta do úschovy zacházet tak, aby nedocházelo ke škodě způsobené jejich krádeží nebo ztrátou.⁹⁵

Tím, že advokát přebírá prostředky klienta do úschovy (nebo správy), se vystavuje riziku, že tyto prostředky mohou být odcizeny a klientovi tím vznikne škoda. Podstatné pro stanovení odpovědnosti advokáta je, kde se klientovy prostředky nacházely v okamžiku odcizení. Jestliže je advokát řádně uložil na účet u banky, pak za ně již neodpovídá a banka sama musí zajistit jejich zabezpečení. Stejně tak, jestliže dojde ke krachu banky a následné platební neschopnosti, advokát již nebude odpovědný za škodu, která klientovi vznikne. V případě, že prostředky klienta zůstanou v prostorách advokáta, kde dochází k výkonu advokacie, a to v době, kdy je již nemohl řádně uložit do banky, a dojde k jejich odcizení třetí osobou, ani tehdy nedojde ke vzniku odpovědnosti advokáta za škodu. Výše uvedené lze dovést z pravidla, že nikdo neodpovídá za škodu, kterou způsobil někdo jiný. Podpůrně bychom při interpretaci

---

⁹⁵ Fialová, V.: Úschova peněz klienta advokátem a pojištění. Bulletin advokacie, 1-2/2009, s. 76.

mohli použít rozsudek Nejvyššího soudu čj. 25 Cdo 970/2006-106, ze kterého vyplývá, že exekutor (potažmo advokát) nemůže předvídat finanční problémy banky, v níž má vedený účet.

Na Zákon o advokacii navazuje Etický kodex, jenž v čl. 9 odst. 2 stanoví, že peníze a jiné hodnoty, které advokát převzal ke stanovenému účelu, je povinen opatrovat s péčí řádného hospodáře a nesmí je použít jinak než ke stanovenému účelu. Toto ustanovení se vztahuje na tzv. depozita, ať už se jedná o smlouvu o úschově nebo o smlouvu o uložení věci. Stavovská odpovědnost nastupuje pro advokáta bez ohledu na to, zda bude současně odpovídat podle občanskoprávních či jiných norem. Depozitem se tyto hodnoty stávají tím, že byly advokátovi předány s pokyny, jak s nimi má disponovat. Deponentem hodnot může být nejen klient, ale i jakákoliv třetí osoba právnická nebo fyzická, která hodnoty deponuje v souvislosti s klientskou věcí advokáta.⁹⁶ Péči řádného hospodáře si je možné představit jako takovou péči, kterou by věnoval řádný hospodář hodnotám vlastním, tzn., že např. peněžní úschovy budou uloženy na zvláštním účtu s výhodnou úrokovou sazbou u vyhlášené banky.

Kárný senát Komory se v této věci vyjádřil tak, že advokát, který převezme do úschovy peněžitou částku, aniž by klientovi vystavil o převzetí peněz účetní doklad a aniž by uzavřel v písemné formě smlouvu o úschově, se tím dopouští kárného provinění. Jestliže advokát přijme od svého klienta do svého depozita částku určenou klientem k úhradě škody s cílem dosáhnout jejím zaplacením beztrestnosti a tuto částku si nechá pro sebe, se dopouští velice závažného provinění. Za tato kárná provinění byl advokát vyškrtnut ze seznamu advokátů.⁹⁷

Ustanovení čl. 9 odst. 2 Etického kodexu stanoví také zásadu, že případné přírůstky je advokát povinen vydat složiteli, nedohodly-li se strany jinak.⁹⁸ Z tohoto ustanovení také vyplývá, že byl-li složitelem klient, není advokát oprávněn ani přírůstky ani depozitum jednostranně započíst na jeho pohledávky vůči klientovi, a to ani na pohledávky palmární.

Evropský kodex rovněž stanoví pravidla pro nakládání s klientovými prostředky, přičemž může jít o plnění určená pro klienty, pro třetí osoby anebo o prostředky, které

---

⁹⁶ Čermák, K.: Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky. Zvláštní číslo Bulletinu advokacie – listopad 1996, s. 33.

⁹⁷ Rozhodnutí kárného senátu Komory ze dne 9. 1. 2009 sp. zn. K 148/2008.

⁹⁸ Např. ve Francii mají takovou právní úpravu, že advokát je povinen přírůstky jistých peněžních depozit odvádět své advokátní komoře.

advokát přijímá v rámci správy klientova majetku. Nakládání s prostředky klienta je v Evropském kodexu velmi podrobně upraveno, především se jedná o jejich oddělení a bezpečné ukládání v příslušných finančních institucích, zákaz plateb z nich prováděných (výjimku představují soudně nařízené platby nebo platby učiněné z vůle klienta) a požadavku na přesné vyúčtování nakládání s nimi. Naprostý průlom oproti tomuto přísnému evropskému přístupu představuje program, který používá jako zdroj zajištění právní pomoci nemajetným a sociálně slabým právě prostředky klientů svěřené advokátům a který se realizuje ve Spojených státech amerických (známý pod zkratkou IOLTA).⁹⁹

3.1.11 Povinnosti při skončení právního vztahu

Ať už zanikne právní vztah mezi advokátem a klientem z jakéhokoliv důvodu, trvají některá vzájemná práva a povinnosti i po zániku tohoto právního vztahu. Jedná se zejména o povinnost nadále zachovávat mlčenlivost (viz kapitola 3.1.4. této práce), povinnost advokáta vyúčtovat klientovi své právní služby a tomu odpovídající povinnost klienta uhradit advokátovi odměnu.

Dále by měl advokát vydat klientovi (nebo jeho oprávněnému zástupci) všechny podstatné písemnosti a dokumenty, týkající se věci, v níž byla poskytnuta právní služba (čl. 9 odst. 4 Etického kodexu). Jestliže tak advokát neučiní, dopouští se tak závažného porušení povinností advokáta.¹⁰⁰ Jedná se o zvláštní ustanovení, které se použije namísto ustanovení § 569 Obchodního zákoníku, které stanoví, že mandatář je povinen předat mandantovi bez zbytečného odkladu věci, které za něho převzal při vyřizování záležitosti.

A jak už bylo také jednou zmíněno, v případě, že advokát odstoupí od smlouvy o poskytování právních služeb na základě ustanovení § 24 odst. 4 Zákona o advokacii, je povinen po dobu patnácti dnů od odstoupení učinit veškeré neodkladné úkony tak, aby klientovi nevznikla újma.

---

⁹⁹ Macková, A.: Právní pomoc advokátů a její dostupnost. Praha: C.H. Beck, 2001, s. 53.

¹⁰⁰ Srov. Rozhodnutí kárného senátu Komory č. 38/04.

3.2 Práva a povinnosti advokáta vůči soudům, soudcům, Komoře a advokátnímu stavu

Povinnost advokáta ve vztahu k soudům vyplývají primárně z Etického kodexu, ve kterém je např. zakotvena zásada, že vůči soudům, rozhodčím orgánům, orgánům veřejné správy a dalším orgánům je advokát povinen zachovávat náležitou úctu a zdvořilost (čl. 17 odst. 1). K náležité účtě patří veškerá i nepsaná nebo zvyková pravidla spojená s oslovováním takových osob, s jinými formalitami vystupování před nimi, jako je zaujímání vykázaných míst, žádost o udělení slova, přiměřené odívání, respektování příkazů a zákazů těchto osob při vedení řízení apod.¹⁰¹

Požadavkem zdvořilosti se pak myslí jednak obecná pravidla slušného chování (pozdravy, představování, smekání, atd.), tak i specifická pravidla vyplývající ze zvláštní etiky vztahující se k jednotlivým orgánům.

Čl. 17 odst. 2 Etického kodexu dále uděluje advokátovi zákaz uvádět v řízení údaje a navrhopvat důkazy, o nichž ví, že jsou nepravdivé nebo klamavé. Zájem na ochraně pravdivosti a poctivosti má v tomto případě přednost i před příkazem klienta. Nepravdivost takových uváděných údajů musí být vědomá nebo vědomě nedbalá, nemůže se jednat o nedbalost nevědomou. Kdyby tomu tak bylo, výrazně by to ztěžovalo vztah advokáta ke klientovi a to i s ohledem na to, že advokát není oprávněn pravdivost nebo úplnost skutkových informací poskytnutých klientem ověřovat (podrobnosti k této problematice jsou uvedeny v kapitole 3.1.5. této práce).

V neposlední řadě je advokát povinen zachovávat korektnost při vedení řízení. Tím se má na mysli zejména to, že advokát nesmí jednat s osobami, které plní úkoly soudů a předávat jim dokumenty za nepřítomnosti (nebo bez vědomí) advokáta druhé strany, ledaže by takový postup dovolovaly procesní předpisy.

Advokát má i řadu povinností ve vztahu ke Komoře, které jsou stanoveny ve stavovských předpisech. Jde jednak o předpisy zákonem přímo předvídané, jako např. organizační, volební, kárný či zkušební řád, jednak o aktuální potřeby reflektující předpisy vydávané představenstvem.¹⁰² Základní povinností je v tomto smyslu povinnost dodržovat stavovské předpisy, které byly advokátovi dány na vědomí jejich

---

¹⁰¹ Čermák, K.: Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky. Zvláštní číslo Bulletinu advokacie – listopad 1996, s. 55.

¹⁰² Schelle, K., Schelleová, I.: Právní služba. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2006, s. 42.

zveřejněním v Bulletinu advokacie. Dále je advokát povinen platit členskou příspěvků na činnost Komory,¹⁰³ případně provádět jiné platby v její prospěch. Protože Komora vykonává dohled nad dodržování Zákona o advokacii a stavovských předpisů, je advokát povinen vést spisovou evidenci tak, aby bylo možno zkontrolovat správnost postupu ve věci a vyúčtování.

Povinnosti advokátů vůči advokátnímu stavu vyplývají z čl. 11 a násl. Etického kodexu. Mezi tyto povinnosti patří např. pravidlo, že advokát nesmí osočovat jiného advokáta a nesmí proti němu zahájit právní spor bez závažného důvodu. Zákaz zahájit spor advokáta proti advokátovi bez vážného důvodu má zejména zabránit šikanám mezi advokáty a stupňování odvetných jednání až na úroveň, kdy může utrpět čest a vážnost celého advokátního stavu. Tento zákaz kryje zejména i soukromou sféru života advokátů, nejen tedy vztahy profesionální, jak to má na mysli § 28 odst. 1 Zákona o advokacii.¹⁰⁴

Etický kodex v čl. 11 odst. 2 zajišťuje, aby případná spolupráce mezi více advokáty v jedné věci probíhala bezvadně v zájmu klienta samotného. Toho je docíleno tak, že poskytování právních služeb pro klienta, kterému již v téže věci poskytuje právní službu jiný advokát, nesmí jiný advokát, bez souhlasu již pověřeného advokáta, převzít. Nepodaří-li se souhlas již dříve zvoleného advokáta obstarat, může být poskytnutí právních služeb převzato teprve tehdy, až klient řádně ukončí vztah k již pověřenému advokátovi. V této souvislosti také platí, že advokát nesmí odmítnout jednat s jiným advokátem kvůli osobní averzi mezi nimi, pakliže by to poškodilo zájmy jejich klientů.

Advokát se rovněž nesmí podílet na činnosti osob, které poskytují právní službu, ačkoliv k tomu nejsou oprávněny a nesmí takovou činnost ani podporovat.¹⁰⁵ Toto ustanovení směřuje proti pokoutnému poskytování právních služeb a ve srovnání s čl. 5 odst. 1¹⁰⁶ musí jít vždy jednání nelegální (v čl. 5 odst. 1 se jedná o jednání na trhu právních služeb legální či pololegální). Oznamovací povinnost vůči Komoře má však

---

¹⁰³ Česká advokátní komora. Usnesení představenstva ČAK č. 4/2009 s účinností od 1.1.2011: Sdělení o placení příspěvků na činnost České advokátní komory. [online]. 2009 [cit. 12. listopadu 2010]. Dostupné z WWW: <<http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=1391>>.

¹⁰⁴ Čermák, K.: Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky. Zvláštní číslo Bulletinu advokacie – listopad 1996, s. 40.

¹⁰⁵ Ustanovení čl. 11 odst. 3 Etického kodexu.

¹⁰⁶ Čl. 5 odst. 1 zní: Aktivní účastí advokáta na podnikání, jehož předmětem není výkon advokacie, ale jehož součástí jsou činnosti, spadající pod pojem poskytování právních služeb, nesmí být v rozporu s těmito Pravidly; tím není dotčena povinnost advokáta podle čl. 3 při výkonu advokacie na území jiného státu.

advokát ve věcech pokoutníků jen tehdy, jedná-li se o případy zvláště závažné, tedy o případy, kdy advokát z vlastní zkušenosti nebo ze zkušenosti jiných advokátů bezpečně ví, že pokoutník se svou činností zabývá již po delší dobu nebo ve velkém rozsahu.¹⁰⁷

Poslední skupinou, vůči které vyplývají advokátům povinnosti, je skupina advokátních koncipientů. Advokát je povinen advokátnímu koncipientovi umožnit účelnou praxi, pečlivě ho vést a dohlížet na něj tak, aby získal potřebné znalosti a zkušenosti k úspěšnému složení advokátní zkoušky. Součástí této výchovy budoucích advokátů je kromě praktické aplikace právních předpisů, také osvojení návyků pro poctivé jednání s klientem, pro důstojné vystupování před soudy, jakož i kolegiální vztahy k druhým advokátům. Advokát v každém případě umožní advokátnímu koncipientovi účast na vzdělávacích programech, které pro koncipienty organizuje Komora. Advokát by měl být v tomto směru tolerantní a laskavý rádce, a ne pouhý zaměstnavatel, který dbá pouze na své zájmy. Praxe je však někdy velmi odlišná, zejména velké advokátní kanceláře nemají pro účast advokátních koncipientů na vzdělávacích školeních příliš velké pochopení, a ne zřídka se stává, že koncipient si musí čas strávený na školení odpracovat jiný den po pracovní době.

V závěru této kapitoly bych ráda zmínila úpravu práv a povinností advokátů v Evropském kodexu. Ve vztahu k soudům je advokát povinen se chovat v průběhu řízení eticky, nesmí např. kontaktovat soudce, aniž by o tom informoval advokáta protistrany, nebo podávat důkazy a vyjádření, aniž by je v patřičné lhůtě předložil advokátovi protistrany, pokud tyto kroky nejsou zakázány příslušnými procesními předpisy.¹⁰⁸ Dále je advokát povinen hájit zájmy klienta čestně, bez strachu a bez ohledu na důsledky, které to může mít vůči němu samému. Nikdy by také neměl vědomě poskytovat soudu mylné nebo zavádějící informace.

Pro kolegiální vztahy mezi advokáty platí, že by měly být založené na vzájemné důvěře a spolupráci, jež bude ku prospěchu klientům, a jejichž cílem bude předcházení sporům a jinému škodlivému jednání. Důsledkem této kolegiality však nemůže být nadřazení zájmů profese nad zájmy klienta.¹⁰⁹ Jestliže se na advokáta obrátí kolega z jiného státu, neměl by advokát přebírat plnou moc ve věci, ve které nemůže

---

¹⁰⁷ Čermák, K.: Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky. Zvláštní číslo Bulletinu advokacie – listopad 1996, s. 40.

¹⁰⁸ Čl. 4. 2. Evropského kodexu.

¹⁰⁹ Čl. 5. 1. Evropského kodexu.

poskytnout klientovi řádně své právní služby. Měl by však svému kolegovi pomoci získat informace potřebné k tomu, aby mohl být pověřen jiný advokát. Zajímavé je ustanovení zakazující advokátovi, aby přijímal od jiného advokáta nebo jiné osoby poplatek nebo jinou kompenzaci za doporučení advokáta klientovi (shodný zákaz se uplatní i v případě zaplacení takové platby).

4 Zánik právního vztahu mezi advokátem a klientem

Vztah advokáta a klienta může, jako každý soukromoprávní vztah, zaniknout, a to především na základě právních úkonů jednostranných, dvoustranných či na základě právních událostí. Způsoby zániku upravuje obecně Obchodní (případně Občanský) zákoník a dále Zákon o advokacii, jako *lex specialis*.

Nejsnazším způsobem zániku vztahu advokáta a klienta je zánik právního vztahu na základě jejich vzájemné dohody. Z takto ukončeného právního vztahu může potenciálně vzniknout nejméně budoucích sporů. Dalším možným zánikem právního vztahu mezi advokátem a klientem je situace, kdy byla smlouva o poskytování právních služeb uzavřena pouze na určitý úkon, který měl být pro klienta zařízen a skutečně se tak stalo.

Právní vztah mezi advokátem a klientem končí také tehdy, jestliže došlo k uplynutí doby, na kterou byly právní služby sjednány, za podmínky, že smlouva o poskytování právních služeb byla uzavřena na dobu určitou.

Vzájemný vztah může zaniknout i v případě, že soud zruší rozhodnutí, kterým k ustanovení advokáta došlo.¹¹⁰

I procesní předpisy stanoví konkrétní omezení plné moci udělené klientem advokátovi na dobu řízení – např. zmocnění advokáta klientem na dobu trestního stíhání zaniká při skončení trestního stíhání (nebylo-li při jeho zvolení či ustanovení vymezeno jinak).¹¹¹

Další skupinou případů majících za následek zánik právního vztahu mezi advokátem a klientem jsou ty případy, kdy k zániku právního vztahu dojde na základě skutečnosti, jež je nezávislá na lidské vůli, a je jí tedy např. *smrt advokáta*. Je nepochybné, že advokát v takovém případě již právní služby poskytovat nemůže, nicméně po něm zůstane řada věcí nevyřízených a nedokončených, stejně jako věcí, které podléhají povinnosti mlčenlivosti. Představenstvo Komory v souvislosti s touto problematikou zveřejnilo na internetových stránkách www.cak.cz stanovisko, jak v takových případech

---

¹¹⁰ Jedná se např. o ustanovení § 39 odst. 1 TŘ.

¹¹¹ K tomu srov. ustanovení § 41 odst. 5 TŘ.

postupovat.¹¹² Podle tohoto sdělení není možné považovat klientské spisy za majetek ve vlastnictví advokáta, tudíž by neměly být součástí dědictví, potažmo dědického řízení. Dědicové tak nemohou nabývat žádná práva ani povinnosti k advokátem vedeným klientským spisům (listinným ani elektronickým). Pokud advokát vykonával advokacii samostatně, může Komora určit jiného advokáta jeho nástupcem v případě, že to vyžaduje ochrana práv a oprávněných zájmů jeho klientů.

V další části práce se zaměřím na situace, kdy dojde k předčasnému ukončení právního vztahu mezi advokátem a klientem. Bude se jednat o ukončení právního vztahu z podnětu advokáta, anebo ukončení právního vztahu z podnětu klienta.

4.1 Zánik právního vztahu z podnětu advokáta

Tento způsob zakončení právní vztahu mezi advokátem a jeho klientem může být buď dobrovolný nebo povinný, v každém případě ale může advokát takto skončit právní vztah pouze ze zákonem vymezených důvodů. Konkrétně se bude jednat o podání výpovědi nebo v případě, že nebyla uzavřena smlouva o poskytování právních služeb, o podání žádosti Komoře, která jej určila, nebo soudu, který jej ustanovil.¹¹³

O povinném ukončení právního vztahu advokátem, resp. jeho odmítnutí poskytnout klientovi právní služby již bylo pojednáno ve 2. kapitole této práce. Jestliže uvedu některé z důvodů, na jejichž základě je advokát povinen klienta odmítnout, jedná se např. o případ, kdy advokát poskytuje nebo by poskytl právní službu protistraně nebo jsou zájmy potencionálního klienta v rozporu se zájmy advokáta nebo osoby advokátovi blízké.

Dobrovolné ukončení právního vztahu může advokát uskutečnit v případech předvídaných ustanovením § 20 odst. 2 Zákona o advokacii. Jde o ty situace, kdy byla narušena nezbytná důvěra mezi advokátem a klientem nebo klient neposkytuje ve věci součinnost. Důvěra, jak již bylo několikrát řečeno, je jedním ze základních kamenů právního vztahu mezi advokátem a klientem. V praxi k jejímu narušování dochází zejména tím, že klient advokátovi neposkytuje pravdivé nebo úplné informace a advokát pak klientovi není schopen zajistit nejlepší ochranu jeho zájmů.

---

¹¹² Stanovisko představenstva Komory k problematice klientských spisů vedených advokátem, který zemřel ze dne 12. 9. 2006.

¹¹³ Jedná se o ustanovení § 20 Zákona o advokacii.

Dalším důvodem pro odstoupení je, jestliže klient trvá na tom, aby advokát postupoval dle jeho pokynů, přestože byl advokátem poučen, že tyto pokyny jsou v rozporu se zákonem nebo stavovským předpisem. Advokát je rovněž oprávněn ukončit spolupráci s klientem za situace, kdy byl klient advokátem požádán o složení přiměřené zálohy na poskytování právních služeb, ale takovou zálohu nesložil.¹¹⁴

Z jiných důvodů než výše uvedených nemůže advokát právní vztah mezi ním a klientem zrušit. Záměrně je tato úprava přísnější pro advokáta, protože klient je v pozici právního neodborníka.

Co se týká výpovědní doby, je možné ji sjednat pouze pro případy porušení důvěry mezi advokátem a klientem nebo pro případ klientovy nesoučinnosti. Advokát je v těchto případech oprávněn si s klientem domluvit výpovědní dobu, jež nesmí být delší než tři měsíce. Pro ostatní důvody je možnost sjednání výpovědní doby vyloučeno, což vyplývá z dikce ustanovení § 19 nebo 20 odst. 3 Zákona o advokacii. V těchto případech je advokát povinen po dobu patnácti dnů činit veškeré neodkladné úkony tak, aby klient neutrpěl na svých právech nebo oprávněných zájmech újmu.¹¹⁵

V Etickém kodexu je úprava ukončení právního vztahu mezi advokátem a klientem zmíněna pouze v souvislosti s odmítnutím právních služeb, tak jak o tom bylo pojednáno již ve 2. kapitole této práce.

Úpravu výpovědi mandátní smlouvy můžeme najít v § 575 ObchZ, kde je např. stanoveno, že mandatář může smlouvu kdykoliv vypovědět písemnou výpovědí s účinností ke konci kalendářního měsíce následujícího po měsíci, v němž byla výpověď doručena mandantovi. Vzhledem k tomu, že Zákon o advokacii opět upravuje výpověď advokáta specificky, tyto pravidla se nepoužijí.

4.2 Zánik právního vztahu z podnětu klienta

Klient může na rozdíl od advokáta vypovědět smlouvu o poskytování právních služeb kdykoliv, a to i bezdůvodně, jak mu to umožňuje ustanovení § 20 odst. 4 Zákona o advokacii. Důvodem pro ukončení právních služeb může být buď úspěšné poskytnutí právních služeb ze strany advokáta, anebo naopak klientova nespokojenost

---

¹¹⁴ Srov. ustanovení § 20 odst. 3 Zákona o advokacii.

¹¹⁵ Srov. ustanovení § 20 odst. 6 Zákona o advokacii.

s advokátem, jeho službami a odměnou za provedenou práci. Není vyloučeno, aby v druhém případě následovala klientovu výpověď také stížnost na advokáta podaná Komoře.

Klient může přímo vypovědět smlouvu o poskytování právních služeb, anebo vypoví pouze plnou moc, kterou udělil advokátovi, aby ho zastupoval v konkrétní věci.

Z ustanovení § 574 Obchodního zákoníku vyplývá, že mandant může smlouvu kdykoliv částečně nebo v celém rozsahu vypovědět. Nestanoví-li výpověď pozdější účinnost, nabývá účinnosti dnem, kdy se o ní mandatář dověděl nebo mohl dovědět. Ke dni účinnosti výpovědi zaniká závazek mandatáře uskutečňovat činnost, ke které se zavázal. Jestliže by tímto přerušением činnosti vznikla mandantovi škoda, je mandatář povinen jej upozornit, jaká opatření je třeba učinit k jejímu odvrácení.

Závěr

K 24. listopadu 2010 bylo u Komory zaregistrováno 3168 aktivních advokátních koncipientů.¹¹⁶ Tito advokátní koncipienti si mohou vybrat, jakou cestou se bude jejich profesionální kariéra ubírat. Avšak k tomu, aby uspěli, musí nutně poskytovat právní služby svým klientům (nejprve jako advokátní koncipienti, později jako advokáti) v co nejvyšší kvalitě. Je tedy třeba, aby byli tito advokátní koncipienti či advokáti erudovanými odborníky, kteří jsou schopni vyznat se v rychle se vyvíjejících právních předpisech, ale také by to měly být osoby, které jsou schopny dostát vysokým morálním závazkům, které po nich vyžadují mnohé právní předpisy. Jsem přesvědčena, že je oprávněné klást na advokáty a advokátní koncipienty větší množství požadavků a povinností, kterých se mají při poskytování právních služeb držet, a vést je k vyšší odpovědnosti. Smyslem takové právní úpravy je ulehčit klientovi jeho postavení, protože ten ve vztahu vystupuje jako práva méně znalý subjekt hledající u advokáta odbornou radu a pomoc.

Roztříštěnost právní úpravy vztahu advokát – klient může být v mnoha ohledech chápána negativně. Není vždy jednoduché vyznat se v hierarchii zákonných, podzákonných i stavovských předpisů, nicméně je možné konstatovat, že pro kvalitní naplnění právního vztahu mezi advokátem a klientem je tato úprava i přes svou částečnou nepřehlednost dostačující. Je však zřejmé, že zákonodárci i Komora by mohli ke zlepšení přehlednosti právní úpravy přispět tím, že budou schopni reagovat na rychlý vývoj společnosti a jejích hodnot tím, že budou vytvářet kvalitní právní předpisy.

Po napsání této práce jsem nabyla dojmu, že by bylo přínosné, kdyby Obchodní zákoník nebo Zákon o advokacii obsahoval specifický smluvní typ, pojmenovaný např. smlouva o poskytování právních služeb. Tato smlouva by v sobě zahrnovala jednotlivá práva a povinnosti, kterými se strany mají řídit tak, jak jsou dnes upravena v Zákoně o advokacii a stavovských předpisech. Nebylo by tak třeba porovnávat tolik právních

---

¹¹⁶ Údaj o počtu aktivních advokátních koncipientů byl zjištěn na základě telefonického dotazu na odbor matriky Komory dne 24. listopadu 2010.

předpisů a hledat, zda v nějakém následujícím není skryta další povinnost, která není na první pohled viditelná, avšak může mít pro subjekty právního vztahu zásadní význam.

Oporou mi při psané této práci byly především právní předpisy s komentáři a odborné články vycházející v různých periodikách. Monografií, které by se zabývaly pouze vztahem advokáta a klienta, není příliš mnoho. Ze zahraniční právní úpravy jsem využila zejména Evropský kodex. Srovnání české právní úpravy s právní úpravou zahraniční by bylo zřejmě nad rámec mé práce.

Jsem přesvědčena, že práce splnila svůj cíl. Každopádně mi ale poskytla příležitost proniknout do probírané problematiky, poznat blíže úskalí právního vztahu mezi advokátem a klientem a celkově načerpat nové poznatky. Práci jsem psala s chutí a potěšením z nově nabytých znalostí.

Seznam zkratek

Advokátní tarif	Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradních advokátů za poskytování právních služeb, v platném znění
Komora	Česká advokátní komora
LZPS	Ústavní zákon č. 2/1991, Listina základních práv a svobod, v platném znění
ObčZ, Občanský zákoník	Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v platném znění
ObchZ, Obchodní zákoník	Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v platném znění
OSŘ, Občanský soudní řád	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění
TŘ	Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, v platném znění
TZ, Trestní zákoník	Zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v platném znění
Starý trestní zákon	Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon
ZA, Zákon o advokacii	Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, v platném znění
Advokátní kárný řád	Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 244/1996 Sb., kterou se stanoví kárný řád, v platném znění
Advokátní zkušební řád	Vyhláška Ministerstva spravedlnosti 197/1996 Sb., kterou byl vydán zkušební řád pro advokátní a uznávací zkoušky, v platném znění
Etický kodex	Usnesení představenstva České advokátní komory č.1/1997 Věstníku, kterým se stanoví pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů (etický kodex), v platném znění
Evropský kodex	Etický kodex advokátů v Evropské unii (Code of conduct for European Lawyer) – přijat na plenárním zasedání CCBE konaném 28. října 1988, novelizování na plenárním zasedání CCBE konaném 28. listopadu 1998 a 6. prosince 2002

Použitá literatura

Monografie

JEHLIČKA, O., ŠVESTKA, J., ŠKÁROVÁ, M. a kol.: Občanský zákoník. Komentář. 7. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2002, 1173 s., ISBN 80-7179-662-X.

KNAPPOVÁ, M., ŠVESTKA, J. a kolektiv: Občanské právo hmotné. Svazek I., ASPI Praha, 2002, 523 s., ISBN 80-7357-127-7.

MACKOVÁ, A.: Právní pomoc a její dostupnost. Praha: C.H. Beck, 2001, 240 s. ISBN 80-7179-457-0.

SCHELLE, K., SCHELLEOVÁ, I.: Právní služba. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2005, 2. vydání, 103 s., ISBN 80-86861-26-0.

SCHELLE, K., SCHELLEOVÁ, I.: Právní služba. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2006, 3. vydání, 103 s., ISBN 80-86861-90-2.

SCHELLEOVÁ, I.: Organizace soudnictví a právní služby. Praha: Alfa Publishing, 2006, 216 s. ISBN 80-86575-40-3.

SCHELLEOVÁ, I., SCHELLE, K., ČUHELOVÁ, J., SCHELLE, K., jr.: Organizace justice a právní služby. KEY Publishing s.r.o., 2008, 215 s., ISBN 978-80-87071-68-7.

ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 12. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, 1397 s., ISBN 978-80-7400-055-3.

Odborné články

BĚLOHLÁVEK, A.: Vzor smlouvy mandátní. Právní rozhledy, 1994, s. 257-263.

BUCHTA, Z.: K odpovědnosti advokáta za škodu způsobenou z neznalosti. Právní rozhledy, 2008, č. 2, s. 58-62.

ČESKÁ ADVOKÁTNÍ KOMORA: Návrh novely vyhlášky o advokátním tarifu a nesouhlasné stanovisko ČAK k němu. Bulletin advokacie, 2009, č. 11, s. 4-9.

ČERMÁK, K.: Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky. Zvláštní číslo Bulletinu advokacie – listopad 1996, s. 70.

FIALOVÁ, V.: Úschova peněz klienta advokátem a pojištění. Bulletin advokacie, 1-2/2009, s. 76-78.

JEŽEK, V.: Právní povaha určení advokáta podle § 18 odst. 2 zákona o advokacii. Bulletin advokacie, 1999, č. 8, s. 10-13.

KLOUZA, J.: K některým otázkám elektronické podoby klientského spisu. Bulletin advokacie, 2001, č. 3, str. 91-94.

KOVÁŘOVÁ, D.: Etické hranice profese advokáta. Právo a rodina, 2006, č. 12, s. 5-8.

MAREK, K.: Mandátní smlouva. Ad notam, 2006, č. 4, s. 113-116.

PATĚK, D.: Vztah advokáta a klienta. Právní rádce, 2005, č. 2, s. 4-11.

PATĚK, D.: Advokát, klient a peníze. Právní rádce, 2005, č. 9, s. 12-17.

PÚRY, F.: K trestní odpovědnosti advokátů v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu ČR. Bulletin advokacie, 2010, č. 1, s. 27-35.

PŘIKRYLOVÁ, P.: Advokát na českém trhu. Právní rádce, 2005, č. 2, s. 12-13.

RUBEŠ, J.: O některých etických zásadách každodenní práce soudce a advokáta. Bulletin advokacie, 2003, č. 11-12, s. 19-30.

Internetové zdroje

Asociace mediátorů České republiky. O mediaci. [online]. 2006 [cit. 23. října 2010]. Dostupný také na WWW: <<http://www.amcr.cz/mediace/o-mediaci.php>>.

Česká advokátní komora. Usnesení představenstva ČAK č. 4/2009 s účinností od 1.1.2011: Sdělení o placení příspěvků na činnost České advokátní komory . [online]. 2009 [cit. 12. listopadu 2010]. Dostupný z WWW: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=1391>>.

Abstrakt

Vztah advokáta a klienta podle mandátní smlouvy

Lucie Čabanová

Účelem této práce je popsat vztah mezi advokátem a klientem, který vzniká na základě mandátní smlouvy upravené v Obchodním zákoníku. Nicméně, některá práva a povinnosti mohou vzniknout také na základě Zákona o advokacii a stavovských předpisů, a protože se jedná o zvláštní právní předpisy, budou mít tato pravidla přednost.

Existují také další způsoby vzniku vztahu mezi advokátem a klientem. Jsou jimi rozhodnutí soudu o ustanovení advokáta a určení advokáta Komorou. V této práci se zaměřím zejména na úpravu mandátní smlouvy, práv a povinností z ní vyplývajících, ale zmíním také pravidla vztahující se k dalším způsobům vzniku právního vztahu mezi advokátem a klientem.

Vztah, který zde vzniká, má velmi specifickou povahu. Ačkoliv se na první pohled může zdát, nejedná se o vztah čistě ekonomický, ale o vztah, který je protkán řadou sociálních, osobních a etických vazeb.

Tato práce se skládá ze čtyř kapitol. Kapitola první je kapitolou úvodní a vysvětluje některé klíčové pojmy jako advokát, klient, evropský advokát a právní rámec, ve kterém advokát poskytuje svoje služby.

Kapitola druhá se soustředí na vznik právního vztahu advokáta a klienta a je rozdělena do dvou částí. Část první popisuje vznik právního vztahu mezi advokátem a klientem na základě soudního rozhodnutí a část druhá potom vznik takového vztahu v případě určení Komorou.

Třetí kapitola pojednává o obsahu právního vztahu mezi advokátem a klientem. Tato kapitola poskytuje zejména přehled důležitých práv a povinností, které advokát má. Mezi tato práva a povinnosti patří povinnost chránit práva a zájmy klienta, povinnost mlčenlivosti, informační povinnost a povinnost vést dokumentaci, povinnost pojistit se pro případ odpovědnosti za škodu a mnohé další. Také jsem řešila otázku

důležitých principů, které musí advokát dodržovat. Jsou jimi např. nezávislost, bezúhonnost a svědomitost a právo na (smluvní nebo mimosmluvní) odměnu.

Čtvrtá a poslední kapitola představuje čtenáři podmínky ukončení právního vztahu mezi advokátem a klientem. Tato kapitola se skládá ze dvou částí. První z nich řeší ukončení vztahu z pohledu advokáta a druhá z pohledu klienta.

V závěru této práce jsem naznačila, že vytvoření nového smluvního typu by mohlo zjednodušit systém práv a povinností, který je v současné době upraven v několika právních předpisech.

Abstract

The relation between the attorney at law and the client based on the mandate contract

Lucie Čabanová

The purpose of this thesis was to describe the relation established between the attorney at law and his client under the mandate contract regulated by the Commercial Code. However certain rights and obligation arise also from the Advocacy act and from professional regulations and these rules are special, so they have priority over the mandate contract.

There are also other circumstances under which the relation between the attorney at law and his client may occur, i.e. the attorney at law may be appointed by the decision of a court or assigned by the Czech bar association. In this thesis I concentrate mostly on the mandate contract, rights and obligations arising from it but I also mention some rules relating to the other ways of creating the legal relation between the attorney at law and the client.

The relation, which comes into being, has very specific nature and although it may seem at first glance as purely economic it is also characterized by number of social, ethical and personal ties.

This thesis is composed of four chapters. Chapter one is introductory and explains some crucial notions such as attorney at law, european attorney at law, client and the legal frame within which the attorney at law can provide his services.

Chapter two concentrates on the constitution of the legal relation between the attorney at law and his client and is divided into two parts. The first one describes the legal relation between the attorney and his client on the basis of the court decision and the second explains the same relation in the respect of decision of the Czech bar association.

Chapter three examines the content of the legal relation between the attorney at law and the client. It especially provides an outline of important rights and obligations the

attorney at law has. Such rights and obligations may include the obligation to protect rights and interests of the client, the obligation to reticence, obligation to inform the client and to keep the client's adequate documentation, the obligation to insure against the liability for damage and many others. I also address the issue of important principles which the attorney at law shall follow. These are e.g. the principle of independence, integrity and conscientiousness and right to demand (contractual or non-contractual) fees.

The fourth and final chapter introduces the reader to the conditions of termination of the legal relation between the attorney at law and his client. This chapter consists of two parts. Part one deals with the termination of the relation from the perspective of the attorney at law and the second part from the perspective of the client.

In the conclusion I suggest that a special form of a contract should be defined in order to organize rights and obligation in one contract instead of using provisions from legal statutes.

Klíčová slova / Keywords

Advokát, klient, mandátní smlouva

Attorney at law, client, mandate contract